

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра статистики, обліку та аудиту

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри
д.е.н., проф. Оксана НЕСТЕРЕНКО
Протокол № 1 від “26” серпня 2024 р.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС

дисципліни «Аудит комерційної діяльності»

для студентів денної (заочної) форми навчання
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Розроблено:

к.е.н., доцент, кафедри статистики, обліку та аудиту
Тетяна СЛЮНІНА

2024 / 2025 навчальний рік

ЗМІСТ

1. Робоча програма навчальної дисципліни
2. Навчальний контент (конспект або розширений план лекцій)
3. Плани практичних (семінарських) занять, завдання для лабораторних робіт, самостійної роботи
4. Питання, задачі, завдання або кейси для поточного та підсумкового контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти, для контрольних робіт, передбачених навчальним планом, післятестаційного моніторингу набутих знань і вмінь з навчальної дисципліни
- 4.1 Питання, задачі, завдання або кейси для поточного та підсумкового контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти
- 4.2 Контрольні роботи, передбачені навчальним планом
5. Завдання семестрових екзаменів (письмових залікових робіт)

1. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра статистики, обліку та аудиту

Робоча програма навчальної дисципліни

Аудит комерційної діяльності

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти другий (магістерський) рівень

галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

освітня програма «Облік і оподаткування»

спеціалізація _____

вид дисципліни обов'язкова

факультет економічний

2024 / 2025 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету (інституту, центру)

“ 27 ” серпня 2024 року, протокол № 11

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Тетяна СЛЮНІНА к.е.н, доцент закладу вищої освіти кафедри статистики, обліку та аудиту

Програму схвалено на засіданні кафедри статистики, обліку і аудиту

Протокол від “ 26 ” серпня 2024 року № 1

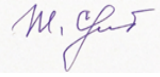
Завідувач кафедри статистики, обліку та аудиту

(підпис) Оксана НЕСТЕРЕНКО
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми (керівником проектної групи) «Облік та оподаткування»
назва освітньої програми

Гарант освітньо-професійної програми
(керівник проектної групи) «Облік та оподаткування»

(підпис) Тетяна СЛЮНІНА
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково- методичною комісією економічного факультету _____
назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається навчальна дисципліна

Протокол від “ 27 ” серпня 2024 року № 1

Голова науково-методичної комісії

(підпис) Дар'я ЗАГОРСЬКА
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «**Аудит комерційної діяльності**» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки **магістр**, напрямку Управління і адміністрування, спеціальності «Облік і оподаткування».

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни “**Аудит комерційної діяльності**” є засвоєння студентами системи спеціальних знань в організації і методиці проведенні аудиторських перевірок на стадії підготовки, планування, проведення процедур аудиту по різних напрямкам перевірки та підприємств різних видів діяльності, одержання аудиторських доказів, формулювання висновків і складання аудиторських висновків.

1.2. Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни “**Аудит комерційної діяльності**” є засвоєння студентами теоретичних знань та практичних навичок з аудиту окремих структур та сфер ринкової економіки, навчання їх методично правильно застосовувати прийоми аудиту на практиці, пристосовувати різноманітні методики аудиторських перевірок при аудиті підприємств різних видів діяльності та кваліфіковано складати аудиторські висновки.

Після завершення курсу студент має набути такі *загальні та фахові компетентності*:

Загальні:

- ЗК1.** Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми
- ЗК5.** Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК6.** Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК7.** Здатність працювати в міжнародному контексті.

Фахові:

СК06. Використовувати міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг з дотриманням вимог професійної етики в процесі практичної діяльності.

СК07. Здатність формулювати завдання, удосконалювати методики та впроваджувати сучасні методи фінансового та управлінського обліку, аналізу, аудиту і оподаткування у відповідності зі стратегічними цілями підприємства.

СК09. Здатність здійснювати діяльність з консультування власників, менеджменту підприємства та інших користувачів інформації у сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування.

1.3. Кількість кредитів – 5

1.4. Загальна кількість годин – 150

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
обов'язкова	
денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1	1
Семестр	
10-й	10-й
Лекції	
32 год.	4 год.
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	год.
Лабораторні	
год.	год.
Самостійна робота	
102 год.	146 год.
В т.ч. Індивідуальні завдання:	
1 год.	

1.6. Заплановані результати навчання:

ПР01. Вміти розвивати та підвищувати свій загальнокультурний і професійний рівень, самостійно освоювати нові методи роботи та знання щодо комплексного бачення сучасних проблем економіки та управління.

ПР02. Знати теорію, методику і практику формування облікової інформації за стадіями облікового процесу і контролю для сучасних і потенційних потреб управління суб'єктами господарювання з урахуванням професійного

ПР06. Визначати інформаційні потреби користувачів облікової інформації в управлінні підприємством, надавати консультації управлінському персоналу суб'єкта господарювання щодо облікової інформації.

ПР11. Розробляти та оцінювати ефективність системи контролю суб'єктів господарювання.

ПР13. Знати міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутні послуги з дотриманням вимог професійної етики.

ПР14. Обґрунтовувати вибір і порядок застосування управлінських інформаційних технологій для обліку, аналізу, аудиту та оподаткування в системі прийняття управлінських рішень з метою їх оптимізації.

ПР15. Застосовувати наукові методи досліджень у сфері обліку, аудиту, аналізу, контролю та оподаткування та імплементувати їх у професійну діяльність та господарську практику.

ПР17. Готувати й обґрунтовувати висновки задля консультування власників, менеджменту суб'єкта господарювання та інших користувачів інформації у сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування.

ПР18. Визначати актуальні проблеми та виявляти наукові факти у сфері теорії, методики, організації та практики обліку, аудиту, аналізу, контролю та оподаткування, робити науково-обґрунтовані висновки та розробляти пропозиції щодо їх вирішення

Після вивчення дисципліни студенти повинні

знати :

- методичні прийоми аудиту запропоновані при перевірці підприємств різних видів діяльності;
- порядок складання програм аудиторської перевірки цих підприємств;
- суть розрахунку аудиторського ризику;
- особливості ви користування аудиторських процедур;
- поняття аудиторських доказів і її види;
- сутність робочих документів аудитора;
- особливості перевірки різних ділянок роботи підприємства;
- способи аналізу стану підприємства;
- особливості методики аудиторської перевірки різноманітних підприємств;
- структуру аудиторського висновку та його види.

вміти:

- складати плани та програми аудиту перевірки підприємств різних видів діяльності;
- вести робочі документи аудитора;
- розраховувати аудиторський ризик;
- пристосовувати загальні аудиторські методики до особливостей роботи конкретних підприємств;
- складати аудиторський звіт та висновок.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Методика аудиту торгових, сільськогосподарських підприємств та сфери послуг

Тема 1. Особливості аудиторських перевірок суб'єктів торгової діяльності

Торгова діяльність, як об'єкт аудиту.

Методика аудиторських перевірок торгових підприємств.

Типові порушення в діяльності торгових підприємств.

Аудит підприємств громадського харчування.

Особливості податкового контролю діяльності підприємств торгівлі та харчування

Тема 2. Аудиторська перевірка сфери послуг

Особливості перевірки житлова - комунального господарства.

Аудит туристичних послуг

Особливості аудиторської перевірки стоматологічних послуг

Тема 3. Методика аудита сільськогосподарських підприємств

Особливості методики аудиту сільськогосподарських підприємств.

Аудит нарахування та сплати фіксованого сільськогосподарського податку

Типові порушення в діяльності сільськогосподарських підприємств

Розділ 2. Методика аудиту будівельних, транспортних підприємств та страхових організацій

Тема 4. Особливості аудиторської перевірки будівних та транспортних підприємств

Методика аудиту автотранспортних підприємств.

Особливості аудиторської перевірки залізничного транспорту.

Методика аудиту будівельних підприємств.

Типові порушення в діяльності будівельних підприємств.

Типові порушення в діяльності автотранспортних підприємств.

Тема 5. Особливості аудиторських перевірок акціонерних товариств

Законодавча та нормативна база аудиту діяльності акціонерних товариств.

Порядок проведення аудиту акціонерних товариств.

Тема 6. Особливості аудиторських перевірок страхових організацій

Аудит правових основ діяльності страхових організацій.

Аудит операцій страхування и перестрахування (отримання страхових премій та здійснення страхових виплат)

Аудит страхових резервів.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	сам		л	Дист	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Методика аудиту торгових, сільськогосподарських підприємств та сфери послуг												
Тема 1. Особливості аудиторських перевірок суб'єктів торгової діяльності	26	5	3			18	26	1				25
Тема 2. Аудиторська перевірка сфери послуг	26	5	3			18	25,5	0,5				25
Тема 3. Методика аудита сільськогосподарських підприємств	23	6	2			15	23,5	0,5				23
Разом за роз. 1	75	16	8			51	75	2				73
Розділ 2. Методика аудиту будівельних, транспортних підприємств та страхових організацій												
Тема 4. Особливості аудиторської перевірки будівельних та транспортних підприємств	27	6	3			18	26	1				25
Тема 5. Особливості аудиторських перевірок акціонерних товариств	26	5	3			18	23,5	0,5				23
Тема 6. Особливості аудиторських перевірок страхових організацій	21	5	2			14	24,5	0,5				24
Індивідуальне завдання (контрольна робота)	1					1	1					1
Разом за роз. 2	75	16	8			51	75	2				73
Усього годин	150	32	16			102	150	4				146

4. Теми семінарських, практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
Розділ 1			
1	Тема 1: Особливості аудиторських перевірок суб'єктів торгової діяльності Питання: 1. Торгова діяльність, як об'єкт аудиту. 2. Методика аудиторських перевірок торгових підприємств. 3. Типові порушення в діяльності торгових підприємств. 4. Аудит підприємств громадського харчування. 5. Особливості податкового контролю діяльності підприємств торгівлі та харчування Рішення практичного завдання по перевірці розрахунку податкового зобов'язання по податку на прибуток. Рішення практичного завдання по перевірці калькуляції фірмового блюда ресторану.	3	
2	Тема 2: Аудиторська перевірка сфери послуг Питання: 1. Особливості перевірки житлова - комунального господарства. 2. Аудит туристичних послуг 3. Особливості аудиторської перевірки стоматологічних послуг Рішення тестових та практичних задач по розрахунку штрафних санкцій за порушення касової дисципліни. Рішення завдання по перевірці правильності обчислення вартості туристичних послуг	3	
3	Тема 3: Методика аудита сільськогосподарських підприємств Питання: 1. Особливості методики аудиту сільськогосподарських підприємств. 2. Аудит нарахування та сплати фіксованого сільськогосподарського податку 3. Типові порушення в діяльності сільськогосподарських підприємств Рішення тестових та практичних задач по перевірці правильності розрахунку фіксованого сільськогосподарського податку	2	
	Разом за розділом 1	8	

Розділ 2			
4	<p>Тема 4: Особливості аудиторської перевірки будівних та транспортних підприємств</p> <p>Питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Методика аудиту автотransпортних підприємств. 2. Особливості аудиторської перевірки залізничного транспорту. 3. Методика аудиту будівельних підприємств. 4. Типові порушення в діяльності будівельних підприємств. 5. Типові порушення в діяльності автотransпортних підприємств. <p>Рішення тестових та практичних задач по перевірці витрат на будівництво.</p> <p>Рішення задач по контролю списання ГСМ на автопідприємствах.</p>	3	
5	<p>Тема 5: Особливості аудиторських перевірок акціонерних товариств</p> <p>Питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Законодавча та нормативна база аудиту діяльності акціонерних товариств. 2. Порядок проведення аудиту акціонерних товариств. <p>Рішення тестових завдань</p>	3	
6	<p>Тема 6: Особливості аудиторських перевірок страхових організацій</p> <p>Питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Аудит правових основ діяльності страхових організацій. 2. Аудит операцій страхування и перестраховання (отримання страхових премій та здійснення страхових виплат) 3. Аудит страхових резервів. <p>Рішення тестових завдання та опитування студентів</p>	2	
	Разом за розділом 2	8	

5. Самостійна робота

Самостійна робота студента включає: опрацювання навчального матеріалу, підготовку до практичних занять, виконання індивідуальних завдань, підготовку до усіх видів контролю.

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		денна	заочна
1	2	3	4
1	Тема 1. Особливості аудиторських перевірок суб'єктів торгової діяльності Опрацювання додаткової рекомендованої літератури за темою з метою підготовки презентацій та підсумкового семестрового контролю	18	25
2	Тема 2. Аудиторська перевірка сфери послуг. Опрацювання додаткової рекомендованої літератури за темою з метою підготовки презентацій та підсумкового семестрового контролю	18	25
3	Тема 3. Методика аудита сільськогосподарських підприємств За допомогою рекомендованих інформаційних джерел та лекційного матеріалу, вивчити питання теми з метою підготовки презентацій та підсумкового семестрового контролю	15	23
4	Тема 4. Особливості аудиторської перевірки будівних та транспортних підприємств Опрацювання додаткової рекомендованої літератури та вивчення особливостей застосування вибіркової перевірки та тестування	18	25
5	Тема 5. Особливості аудиторських перевірок акціонерних товариств За допомогою рекомендованих інформаційних джерел та лекційного матеріалу розрахувати аудиторський ризик по окремій аудиторській перевірці	18	23
6	Тема 6. Особливості аудиторських перевірок страхових організацій За допомогою рекомендованих інформаційних джерел та лекційного матеріалу розрахувати по обраному підприємству із інтернету і його звітності розміри суттєвості помилки.	14	24
9	Виконання Індивідуального завдання: контрольної роботи	1	1
	Разом	102	146

6. Індивідуальні завдання

Відповідно навчальному плану спеціальності «Облік та оподаткування» студенти денної форми навчання виконують індивідуальне завдання з дисципліни «Аудит комерційної діяльності».

Мета виконання індивідуального завдання – закріплення знань, одержаних студентами у процесі самостійного вивчення навчального матеріалу.

Індивідуальне завдання базується на вивченні літературних джерел за обраною темою та складання робочих документів аудитора.

При виконанні завдання необхідно також продемонструвати вміння обробляти інформацію за допомогою пакету прикладних програм Microsoft Excel та використання Інтернет.

Варіант індивідуального завдання студент обирає згідно запропонованого формату.

7. Методи навчання

Піч час викладанні навчальної дисципліни «Аудит комерційної діяльності» використовуються інформаційно-ілюстративний та проблемні методи навчання із застосуванням:

- лекцій у супроводі роздаткового матеріалу, який складається з реальних робочих документів аудиторів;
- розв'язування задач та тестів;
- складання графічних схем;
- виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань.

Основними формами вивчення дисципліни є лекції, практичні заняття, самостійна робота. Основними відмінностями активних та інтерактивних методів навчання від традиційних вважаються не лише методика й техніка викладання, але й висока ефективність навчального процесу, яка проявляється через:

- високу мотивацію студентів;
- закріплення теоретичних знань на практиці;
- підвищення самосвідомості студентів;
- вироблення здатності ухвалювати самостійні рішення;
- вироблення здатності приймати колективні рішення;
- вироблення здатності до соціальної інтеграції;
- придбання навичок вирішення конфліктів;
- розвиток здатності до компромісів.

При викладанні дисципліни “ Аудит комерційної діяльності ” для активізації навчального процесу передбачено використання таких сучасних навчальних технологій як проблемні лекції, міні-лекції, робота в малих групах та ін.

Проблемні лекції спрямовані на розвиток логічного мислення студентів. Коло питань теми лекції обмежується кількома ключовими моментами, й увага студентів має бути сконцентрована на матеріалі, що не знайшов відображення в підручниках. При проведенні проблемної лекції має бути розданий друкований матеріал і виділені головні висновки з питань, що розглядаються.

При викладанні лекційного матеріалу студентам пропонуються питання для самостійного розмірковування. При цьому лектор ставить питання, які спонукають студента шукати вирішення проблемної ситуації. Така ситуація змушує студентів сконцентруватися, й почати активно мислити в пошуках правильної відповіді.

На початку проведення проблемної лекції необхідно чітко сформулювати проблему, яку необхідно вирішити студентам. При викладанні лекційного матеріалу слід уникати прямої відповіді на поставлені питання, а висвітлювати матеріал, таким чином, щоб отриману інформацію студент міг використати при вирішенні проблеми.

Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доведень та узагальнень.

На початку проведення міні-лекції за обраними темами лектор акцентує увагу студентів на необхідності представити викладений лекційний матеріал у так званому структурно-логічному вигляді. На розгляд виносять питання, які зафіксовані в плані лекцій, але викладають їх стисло. Лекційне заняття, проведене в такий спосіб, пробуджує в студента активність та увагу до сприйняття матеріалу, а також спрямовує його на використання системного підходу при відтворенні інформації, яку він отримав під час лекції.

Проблемні лекції та міні-лекції доцільно поєднувати з такою формою активізації навчального процесу, як робота в малих групах.

Робота в малих групах дає змогу структурувати лекційні або практичні заняття за формою та змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування досвіду соціального спілкування.

Після висвітлення проблеми (проблемна лекція) або стислого викладення матеріалу (міні-лекція) студентам пропонується об'єднатися в групи по 5-7 осіб та представити наприкінці заняття своє бачення та сприйняття матеріалу, тобто виступити перед аудиторією з результатами роботи групи.

Дискусії передбачають обмін думками та поглядами учасників щодо певної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди й переконання, виробляють уміння формулювати думки й висловлювати їх, учать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

Кейс-метод – метод аналізу конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів, і передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу.

8. Методи контролю

Основними завданнями контролю знань з дисципліни «Аудит комерційної діяльності» є оцінювання засвоєння ними теоретичних та практичних знань і навичок, набутих під час навчання. При цьому, контрольні заходи мають:

- 1) стимулювати систематичну самостійну роботу над навчальним матеріалом;
- 2) забезпечити закріплення та реалізацію набутих теоретичних знань при виконанні практичних завдань на прикладі роботи конкретних підприємств.

Перевірка та оцінювання знань студентів проводиться в наступних формах:

- оцінювання роботи і знань студентів під час практичних занять;
- складання проміжного контролю знань за змістовими модулями (тестування);
- оцінювання виконання та захист індивідуального розрахункового завдання;
- складання заліку.

Поточне оцінювання знань студентів здійснюється під час проведення практичних занять, і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Об'єктами поточного контролю є:

- активність та результативність роботи студента протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни;
- відвідування занять;
- виконання індивідуального науково-дослідного завдання;
- складання проміжного контролю із змістовних модулів.

Контроль систематичного виконання самостійної роботи та активності на практичних заняттях проводиться за такими критеріями:

розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;
ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;
ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;
уміння поєднувати теорію із практикою при розгляді практичних ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків при виконанні індивідуальних завдань, та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;
оволодіння методами аудиторської перевірки даних із використанням комп'ютерних технологій;
логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, уміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

При оцінюванні практичних занять увага приділяється також їх якості та

самостійності, своєчасності здачі виконаних завдань викладачу (згідно з графіком навчального процесу). Якщо якась із вимог не буде виконана, то оцінка буде знижена.

Проміжний контроль рівня знань передбачає виявлення опанування студентом лекційного матеріалу та вміння застосування його для вирішення практичної ситуації й проводиться у вигляді тестування. При цьому тестове завдання може містити як запитання, що стосуються суто теоретичного матеріалу, так і запитання, спрямовані на вирішення невеличкого практичного завдання.

9. Схема нарахування балів

Порядок оцінювання знань студентів, розроблений: і впроваджений в навчальний процес у Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна унормовує основні принципи організації поточного, підсумкового та семестрового контролю знань студентів з усіх видів виконуваних робіт (теоретична підготовка, практична робота, самостійна робота ІНДЗ, наукова робота тощо), а також методику переведення показників академічної успішності студентів ХНУ імені В.Н. Каразіна в національну шкалу.

Контрольні заходи є необхідним елементом зворотного зв'язку у процесі навчання. Вони визначають відповідність рівня набутих студентами знань, умінь та навичок вимогам нормативних документів щодо вищої освіти.

Поточний контроль знань студентів

Поточне оцінювання знань студентів здійснюється під час проведення практичних, і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи.

Об'єктами поточного контролю є:

- ♦ активність та результативність роботи студента протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни;

- ♦ відвідування занять;

- ♦ виконання індивідуального науково-дослідного завдання;

- ♦ складання проміжного контролю.

Контроль систематичного виконання самостійної роботи та активності на практичних заняттях проводиться за такими критеріями:

- розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

- ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;

- ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;

- уміння поєднувати теорію із практикою при розгляді практичних ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків при виконанні індивідуальних завдань, та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

- оволодіння методами економіко-статистичної обробки даних із використанням комп'ютерних технологій;

- логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, уміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

Оцінювання рівня набутих практичних навичок здійснюється за результатами виконання індивідуального завдання.

Критерії оцінювання (засоби діагностики)

Критерії оцінювання результативності роботи студентів при виконанні самостійної роботи

Якісними критеріями оцінювання виконання індивідуальних завдань студентами є:

1. Повнота виконання завдання:

- Елементарна;

- Фрагментарна;
- Повна;
- Неповна.

2. Рівень самостійності студента

- під керівництвом викладача;
- консультація викладача;
- самостійно.

3. Сформованість навчально-інформаційних умінь (роботи з підручником, володіння різними способами читання, складання плану, рецензій, конспекту, вміння користуватися бібліотекою, спостереження, експеримент тощо)

4. Сформованість навчально-інтелектуальних умінь (визначення понять, аналіз, синтез, порівняння, класифікація, систематизація, узагальнення, абстрагування, вміння відповідати на запитання, виконувати творчі завдання тощо);

5. Рівень сформованості фахових методичних вмінь (вміння застосовувати на практиці набуті знання):

- низький – володіння умінням здійснювати первинну обробку навчальної інформації без подальшого її аналізу;
- середній – уміння вибирати відомі способи дій для виконання фахових завдань;
- достатній – застосовує набуті знання у стандартних практичних ситуаціях;
- високий – володіння умінням творчо-пошукової діяльності.

Критерії оцінювання здобувачів вищої освіти за відповіді на питання поточного контролю

Завданням поточного контролю є перевірка розуміння та засвоєння певного матеріалу, вироблених навичок проведення розрахункових робіт, умінь самостійно опрацьовувати тексти, здатності осмислити зміст теми чи розділу, умінь публічно чи письмово представити певний матеріал (презентація).

Якісними критеріями оцінювання виконання завдань поточного контролю є:

1. Повнота відповіді або виконання завдання:

- елементарна;
- фрагментарна;
- повна;
- неповна.

2. Рівень сформованості логічних умінь:

- елементарні дії;
- операція, правило, алгоритм;
- правила визначення понять;
- формулювання законів і закономірностей;
- структурування суджень, доводів, описів.

Зведена шкала оцінювання роботи студентів з дисципліни «Аудит комерційної діяльності»

Види робіт	Максимум балів
Поточний контроль 1	20
Поточний контроль 2	20
Індивідуальне завдання	20
Поточний контроль на заняттях (додатково)	(10)
РАЗОМ	60

Чотирирівневий контроль	40
ВСЬОГО	100

Оцінювання якості знань з дисципліни «Аудит за міжнародними стандартами» проводиться за практичними вміннями й навичками, які демонструють студенти, відповідаючи на тестові питання та ситуаційні завдання.

****Схема нарахування балів за виконання індивідуального завдання**

Кількість балів				Разом
3-1	3-2	3-3	3-4	20
5	5	5	5	

3-1, 3-2 ... 3-4 – складові індивідуального завдання

Проміжний контроль рівня знань передбачає виявлення опанування студентом лекційного матеріалу та вміння застосування його для вирішення практичної ситуації й проводиться у вигляді тестування.

Проміжний тестовий контроль проводиться після вивчення кожної теми курсу. Загальна тривалість тестів за темами – по 10-15 хвилин. Тестове завдання містить запитання одиничного і множинного вибору різного рівня складності. Для оцінювання рівня відповідей студентів на тестові завдання використовуються наступні критерії оцінювання.

Узагальнена схема нарахування балів (денна форма навчання)

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання							Екзамен	Сума	
Розділ 1			Розділ 2			Індивідуальне завдання			Разом
T1	T2	T3	T4	T5	T6				
10	5	10	5	5	5	20	60	40	100

T1- Особливості аудиторських перевірок суб'єктів торгової діяльності

T2 - Аудиторська перевірка сфери послуг

T3 - Методика аудита сільськогосподарських підприємств

T4 - Особливості аудиторської перевірки будівних та транспортних підприємств

T5 - Особливості аудиторських перевірок акціонерних товариств

T6 - Особливості аудиторських перевірок страхових організацій

Узагальнена схема нарахування балів (заочна форма навчання)

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання							Екзамен	Сума	
Розділ 1			Розділ 2			Індивідуальне завдання			Разом
T1	T2	T3	T4	T5	T6				
10	5	10	5	5	5	20	60	40	100

T1- Особливості аудиторських перевірок суб'єктів торгової діяльності

T2 - Аудиторська перевірка сфери послуг

T3 - Методика аудита сільськогосподарських підприємств

T4 - Особливості аудиторської перевірки будівних та транспортних підприємств

T5 - Особливості аудиторських перевірок акціонерних товариств

T6 - Особливості аудиторських перевірок страхових організацій

Завідувач кафедри Оксана НЕСТЕРЕНКО

підпис

Екзаменатор _____ Тетяна СЛЮНІНА
підпис

* Кількість балів за кожне з питань відповіді: 1 - 10; 2 - 10; 3 – 20 (Рішення практичної задачі – по 10 балів.)

Критерії оцінок на іспиті:

Оцінювання знань студента проводиться за 4-бальною шкалою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно):

1. Для отримання оцінки “відмінно” студент повинен:

- укластися у встановлений строк підготовки відповіді;
- викласти теоретичний матеріал чітко, коротко, зв’язано й обґрунтовано;
- навести вірне рішення задач.

2. Для одержання оцінки “добре” студент повинен:

- укластися у встановлений строк підготовки відповіді;
- викласти теоретичний матеріал обґрунтовано й зв’язано;
- навести вірне рішення задач з невеликими помилками.

3. Для отримання оцінки “задовільно” студент повинен:

- викладати теоретичний матеріал у доступній для розуміння формі;
- можливі помилки при розв’язанні задач.

4. Оцінку “незадовільно” отримують студенти, відповіді яких можуть бути оцінені нижче вимог, сформульованих у попередньому пункті.

Кожне завдання екзаменаційного білета оцінюється окремо. Загальна оцінка дорівнює середній арифметичній із суми оцінок кожного завдання. Якщо одна з оцінок «незадовільно», то загальна оцінка не може бути вищою за «задовільно».

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни “Аудит комерційної діяльності ” визначається як загальна оцінка, яка враховує оцінки з кожного виду контролю (оцінки проміжного контролю за роботу протягом семестру та оцінка за результатами підсумкового екзамену).

У відповідності до набраних студентом балів за розділами оцінка знання матеріалу проводиться за 4-бальною системою та перераховується в систему оцінювання за шкалою ECTS згідно з Методикою переведення показників успішності знань студентів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно
70 – 89	добре
60 – 79	
50 – 59	задовільно

10. Рекомендована література

Основна література

1. Закон України " Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність " від 21.12.2017 р.
2. Кодекс професійної етики професійних бухгалтерів міжнародної федерації бухгалтерів.,
3. Міжнародні стандарти аудиту, надання впевненості та етики: Видання 2016 року: Пер. с англ. – К.: ТОВ «ІАМЦ АУ «СТАТУС», 2016. – 1152 с.
4. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. Видання 2015 року : збірник : пер. з англ. : у 3 ч. / International Auditing and Assurance Standards Board, Міжнар. федерація бухгалтерів, Аудиторська палата України ; редкол.: О. В. Гачківський (голова) та ін. ; пер.: О. Л. Ольховікова, О. В. Селезньов. Київ : Фенікс, 2016.
5. Handbook of International Auditing, Assurance, and Ethics Pronouncements. – International Federation of Accountants (IFAC), 2008. – 972 p.
6. Dorosh N.I., The methods of evaluation of companies financial condition an solvency for the audit purposes/ N.I. Dorosh //Research papers of Wroclav university of economics – Publihing House of Wroclav university of economics. – Poland. Wroclav,2010. – 25 – 31.
7. N. Dorosh, A. Shapoval. Internal audit function on assessment of enterprise risk management // Збірник наукових праць. Торгівля, комерція, підприємництво. – Випуск 16 — Львів: Львівська комерційна академія. – 2014 р. – С. 164 – 167.
8. Gray, I., & Manson, S. (2008). The audit process: ISA edition. Principles, practice and cases. London: Cengage Learning.
9. Marx, B., Van der Watt, A., Bourne, P., & Hamel, A. (2012). Dynamic auditing. Pietermaritzburg: Interpak Books.
10. South African Institute of Chartered Accountants. (2013b). SAICA handbook: Volume 2 –Auditing. Pietermaritzburg: Interpak Books.

Допоміжна література

1. Аудит / В.В. Рядська, Я.В. Петраков.К: Центр навчальної літератури. 2019 – 416 с.
2. Аудит : навч. посіб. для самост. вивчення дисципліни / О. А. Сарапіна, Т. А. Пінчук Т. В. Шрам ; Херсон. нац. техн. ун-т. Херсон : Вишемирський В. С., 2016. 507 с.
3. Аудит : навч. посіб. / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Пушкаря Михайла Семеновича ; Терноп. нац. екон. ун-т. - Тернопіль : ТНЕУ, 2014. 275 с.
4. Аудит: методика і організація : навч. посіб. / Н. І. Гордієнко та ін.; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Вид. 2-ге, перероб. і допов. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 318 с.
5. Аудит: навчальний посібник для вузів / Л.І. Янчева, З.О. Макєєва, А.О. Баранова, І.В. Янчева та А.І. Кашперська. К.: Знання, 2009. 335 с.
6. Аудит. Вступ до фаху: навчальний посібник для вузів / В.С. Лень, В.А. Нехай. К.: Центр учбової літератури, 2009. 255 с.
7. Аудит: навчальний посібник / О.Р. Суха. Львів: Новий Світ. 2009. 280 с.
8. Аудит: навчальний посібник для вузів / В.П. Пантелєєв. К.: Професіонал, 2008. 397 с.
9. Внутрішній аудит : підручник / Пушкар М. С., Семанюк В. З. ; Терноп. нац. екон. ун-т. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 211 с.

10. Міжнародні стандарти аудиту, надання впевненості та етики: Видання 2006 року: Пер. с англ. К.: ТОВ «ІАМЦ АУ «СТАТУС», 2006. 1152 с.
11. Облік і аудит : навч. посіб. / Н. П. Банера ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. О. І. Скаско ; Львів. ін-т економіки і туризму. Львів : Растр-7, 2017. 502 с.
12. Основи аудиту: навчальний посібник / С.Д. Джерелейко. – Хмельницький: ПВНЗ «УЕП», 2007. – 142 с.
13. Основи аудиту (в схемах, графіках, таблицях) / М.С. Стасишен, Ю.В. Піча. – К.: Каравела, 2007. – 91 с.
14. Організація і методика аудиту: підручник для вузів / Л.П. Кулаковська, Ю.В. Піча. – К.: Каравела, 2009. – 543 с.
15. Організація і методика аудиту: навчальний посібник / Т.Г. Безуглова, Н.С. Усик. – К.: Університет «Україна», 2007. – 371 с.
16. Пшенична А.Ж. Аудит. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 320 с.
17. Рудницький В.С. Методологія і організація аудиту: Навч. посіб. – Тернопіль: «Прес», 2005. – 192с.
18. Формування концепції теоретичного забезпечення послуг професійної аудиторської діяльності в Україні : монографія / Антонюк О. Р. ; Нац. ун-т вод. госп-ва та природокористування. Рівне : Дятлик М., 2017. 299 с.
19. Шквір В. Д. Інформаційні системи і технології в обліку і аудиті: підруч. /В. Д. Шквір, А. Г. Завгородній, О. С. Височан. Львів: Вид-во Льв.політехніки, 2012. 400 с.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Нормативно-правова база / Кабінет Міністрів України; Урядовий портал. – Офіц. веб-сайт. – URL : <http://www.kmu.gov.ua/control/npd/list>.
2. Нормативно-правові акти // Урядовий портал. Єдиний веб-портал виконавчої влади України. – URL : http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/category/main?cat_id=32854.
3. Статистична інформація / Офіційний сайт державної служби статистики України. – URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Загальноакадемічний портал наукової періодики. Національна академія наук України / Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL : <http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/NTI/search.html>.
5. www.sau-apu.org.ua (сайт Аудиторської палати України та Співки аудиторів України)
6. Borthick, A. F., & Curtis, M. B. (2004). Audit simulation for due diligence on fast-fashion inventory through data querying. Retrieved from: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.126.4817&rep=rep1&type=pdf>
7. Deloitte. (2012). The audit process. Retrieved from http://www.deloitte.com/view/en_LU/lu/industries/psf/psf-service-offering-along-development/external-audit/index.htm

12. Особливості навчання за денною формою в умовах дії обставин непереборної сили

В умовах дії форс-мажорних обмежень освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів/ розпоряджень ректора/ проректора або за змішаною формою навчання або повністю дистанційно в синхронному режимі.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких обмежень з заборонаю відвідування ЗВО студентам денної та заочної форми навчання надається можливість скласти екзамен в тестовій формі дистанційно на платформі Moodle

в дистанційному курсі «Аудит комерційної діяльності», режим доступу:
<https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=3810>

2. НАВЧАЛЬНИЙ КОНТЕНТ

КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ

Тема 1. Особливості аудиторської перевірки суб'єктів торгової діяльності

Торговельна діяльність — це ініціативна, самостійна діяльність юридичних осіб, громадян щодо здійснення купівлі та продажу товарів народного споживання з метою отримання прибутку (постанова Кабінету Міністрів України "Про Порядок заняття торговельною діяльністю і правила торговельного обслуговування населення" від 8 лютого 1995 р. № 10). Здійснення торговельної діяльності передбачає ліцензування, патентування та сертифікацію. Правове регулювання торговельної діяльності та її специфіка визначають зміст господарських операцій, які здійснюються тільки на підприємствах торгівлі та впливають на організацію самого бухгалтерського обліку.

Першочерговим завданням для аудитора при *перевірці торговельної діяльності* є визначення додержання господарюючим суб'єктом правових засад ведення такої діяльності. При цьому потрібно зосередити увагу на таких питаннях:

1. Перевірити наявність ліцензій, які дають право підприємству здійснювати той чи інший вид торговельної діяльності — торгівлю лікарськими засобами, ветеринарними медикаментами, пестицидами, агрохімікатами, алкогольними та тютюновими виробами тощо. Особливу увагу слід звернути на строки дії таких ліцензій з метою встановлення фактів прострочення їх дії та фактів фальсифікації. Наприклад, аудиторська практика доводить, що трапляються випадки, коли підприємства надають бланки ліцензій, але факт оплати за таку ліцензію відсутній, що дає аудитору підстави для сумніву щодо достовірності такого документа.

2. Перевірити наявність патентів на здійснення торговельної діяльності за готівку. Треба враховувати той факт, що деякі види торговельної діяльності мають пільги щодо патентування. Якщо на підприємстві застосовується та чи інша пільга, аудиторіві необхідно впевнитися у правомірності її застосування. Крім того, аудитор візуально повинен встановити додержання вимог законодавства щодо розміщення патентів.

Аудиторська практика свідчить, що порядок відображення в обліку витрат на придбання ліцензій на відміну від патентів не викликає запитань. Особливість відображення в обліку патентів полягає у тому, що згідно із законодавством вартість патентів у податковому обліку зменшує податок на прибуток, який підлягає сплаті до бюджету.

Часто трапляються випадки, коли вартість торгових патентів у бухгалтерському обліку відноситься на витрати поточного періоду, витрати на збут або адміністративні витрати. Згідно із діючим Планом рахунків у бухгалтерському обліку вартість придбаних патентів має бути відображена так:

1) перерахування оплати за торговий патент: *Д-т 39 "Витрати майбутніх періодів"*

К-т 311 "Поточні рахунки в національній валюті";

2) нараховано поточний податок на прибуток:

Д-т 981 "Податки на прибуток від звичайної діяльності"

К-т 641 "Розрахунки за податками";

3) віднесено вартість торгового патенту на зменшення поточного податку на прибуток:

Д-т 641 "Розрахунки за податками"

К-т 39 "Витрати майбутніх періодів".

3. Перевірити порядок використання реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі. Слід мати на увазі, що законодавством встановлено умови, за яких суб'єкти господарювання можуть не застосовувати реєстратори розрахункових операцій.

Виходячи з цього аудитор повинен отримати достатні докази наявності таких умов. Такий напрям перевірки доцільно здійснювати в кілька етапів:

- підтвердити правильність порядку реєстрації та опломбування в органах Державної податкової служби реєстраторів розрахункових операцій;

- підтвердити правильність здійснення механізму розрахунків з покупцями через реєстратори розрахункових операцій, а саме порядок видачі касових чеків, відповідність форми касових чеків встановленій законодавством, перевірити наявність книг обліку розрахункових операцій або розрахункових книжок, а також порядок їх ведення та заповнення;

- підтвердити дані звітності за реєстраторами розрахункових операцій.

Невиконання вимог законодавства щодо використання реєстраторів розрахункових операцій тягне за собою жорстку відповідальність, тому цей напрям діяльності має підлягати ретельній аудиторській перевірці;

- перевірити додержання правил торговельного обслуговування покупців — умови зберігання товарів, наявність цінників тощо.

Методологія обліку діяльності торговельних підприємств та вимоги законодавства мають свої певні особливості, які потрібно враховувати при здійсненні аудиторської перевірки. До таких особливостей належить зокрема облік:

- товарних запасів, який може здійснюватися як за цінами продажу, так і за первісною вартістю;

- переоцінки товарних запасів.

Аудиторську перевірку обліку товарних запасів доцільно проводити за такими етапами:

- 1) визначення правильності формування первісної вартості придбаних товарних запасів;

- 2) оцінка методів списання товарних запасів при відпуску та встановлення їх доцільності;

- 3) перевірка та оцінка методології обліку товарних запасів — системи документообігу, стану первинного обліку, синтетичних та аналітичних регістрів обліку.

При перевірці підприємств, які здійснюють облік товарних запасів за цінами продажу, особливу увагу приділяють перевірці правильності визначення торгової націнки по реалізованому товару з метою підтвердження собівартості реалізованого товару. Для цього потрібно насамперед підтвердити правильність розрахунку величини середнього процента торгової націнки та встановити його відповідність законодавче затвердженому порядку.

Згідно із п. 22 П(С)БУ 9 "Запаси" облік товарів за продажною вартістю застосовується на тих підприємствах, які мають значну і змінну номенклатуру товарів з приблизно однаковим рівнем торгової націнки. Отже, якщо підприємство обирає такий вид оцінки товарів, бухгалтерські записи з обліку товарних запасів мають бути такими:

Д-т 282 — К-т 631 — відображення купівельної вартості товарів, отриманих від постачальників без ПДВ;

Д-т 641 (644) — К-т 631 — відображення суми податку на додану вартість, яка включається до складу податкового кредиту;

Д-т 282 — К-т 285 — нарахування торгової націнки, яка розраховується як різниця між продажною ціною отриманого від постачальників товару та її купівельною вартістю;

Д-т 301 — К-т 702 — відображення загальної виручки від реалізації товару, включаючи податок на додану вартість;

Д-т 702 — К-т 641 — нарахування податкового зобов'язання з отриманої від реалізації виручки;

Д-т 902 — К-т 282 — списання собівартості реалізованого товару.

У кінці звітного місяця підприємство має визначити собівартість реалізованого товару шляхом розрахунку середнього процента торгової націнки.

Середній процент торгової націнки розраховують за формулою

$$CpTH = (THn + THn) / Tn = Tn,$$

де THn — торгова націнка, нарахована на товар, який залишився на початок місяця (залишок на початок звітного періоду по субрахунку 285 "Торгова націнка");

THn — торгова націнка, нарахована на товар, який надійшов протягом звітного періоду (дебетовий оборот по субрахунку 285 "Торгова націнка" в кореспонденції із рахунком 28 "Товари");

Tn — вартість залишку товарів на початок звітного періоду (залишок по рахунку 28 "Товари");

Tn — вартість товарів, які надійшли за звітний період (обороты за бухгалтерськими записами Д-т 28 — К-т 631 та Д-т 28 — К-т 285).

Собівартість реалізованого товару визначають як різницю між виручкою від реалізації товару та торговою націнкою реалізованого товару (торгову націнку реалізованого товару розраховують множенням виручки від реалізації на середній процент торгової націнки).

При списанні торгової націнки реалізованого товару роблять запис:

Д-т 285 — К-т 282.

Окремої уваги заслуговує перевірка правильності ведення податкового обліку вартості товарних запасів, а саме розрахунок приросту (убутку) балансової вартості товарних запасів. Аудитору необхідно підтвердити вартісні показники залишків товарних запасів на початок та на кінець звітних періодів. Увагу слід звернути на те, що в тому разі, якщо підприємство веде облік товарних запасів за цінами продажу, в показниках залишків на початок та кінець звітних періодів має бути виключена сума торгової націнки. Крім того, аудитор повинен виділити операції — до оцінка (уцінка) товарів, списання на цілі, не пов'язані з підготовкою та організацією виробництва, понаднормативні нестачі тощо, які можуть збільшувати або зменшувати фактичний залишок товарних запасів на початок звітного кварталу при здійсненні розрахунку приросту (убутку) балансової вартості товарних запасів.

При здійсненні торговельної діяльності трапляються випадки, коли товар надходить від постачальника із зворотною тарою. Аудитор повинен приділити увагу перевірці даних операцій в обліку торговельних підприємств, які в цілях оподаткування мають суттєві відмінності від інших операцій. Так, відповідно до Закону України "Про оподаткування прибутку підприємств" встановлено, що вартість зворотної тари не включається до бази оподаткування податком на додану вартість, а її вартість збільшує загальну вартість продажу готового товару. Відповідно до вимог заповнення податкових накладних дані щодо вартості зворотної (заставної) тари відображаються окремо у розділі III. Аудитору потрібно звернути увагу на те, що вартість зворотної тари, яка не включається до бази оподаткування податком на додану вартість, має бути обов'язково зазначена в контракті. Крім того, перевіряють строки повернення тари, оскільки вартість тари, неповернена протягом строку позовної давності, повинна бути включена до бази оподаткування податком на додану вартість. Трапляються випадки, коли торговельні підприємства поряд з продажем продукції, розлитої, розфасованої, упакованої в скляну тару, що за умовами договору визначена як зворотна, здійснюють продаж ідентичної продукції, яка за контрактом не є зворотною, тому ці операції з продажем такої продукції мають обліковуватися окремо.

Особливим етапом перевірки торговельних підприємств є *аудит комісійної діяльності*, яка є формою продажу господарськими організаціями — комісіонерами товарів, які передані комітентом для реалізації третім особам за договорами комісії. Така діяльність дуже специфічна з погляду правового регулювання та оподаткування. Це впливає на постановку і організацію бухгалтерського обліку, тому аудиторську перевірку таких операцій доцільно здійснювати окремо. Правове регулювання такої діяльності здійснюється Цивільним кодексом України, згідно з яким право власності на

товар, прийнятий на комісію, до моменту його продажу покупцям залишається за комітентом. За договором комісії одна сторона (комісіонер) за дорученням другої сторони (комітента) за винагороду здійснює продаж товару від свого імені за рахунок комітента. Оподаткування таких операцій належать до операцій особливого виду. Особливість його полягає в тому, що у комітента в момент передачі товару за договором комісії не виникає валових доходів та податкового зобов'язання з податку на додану вартість, а у комісіонера не виникає валових витрат та податкового кредиту з податку на додану вартість. У момент реалізації комісійного товару, коли відбувається зміна права власності на нього, у комісіонера виникають податкові зобов'язання від ціни продажу, але право на отримання податкового кредиту виникає тільки у разі розрахунку комісіонера з комітентом через перерахування грошових коштів. Потрібно звернути увагу на те, що згідно із законодавством базою оподаткування податком на додану вартість є комісійна винагорода за умови продажу комісійного товару, що був у вжитку прийнятого від фізичної особи — неплатника податку на додану вартість.

При перевірці слід враховувати той факт, що законодавством визначено деякі види товарів, прийняття яких на комісію заборонено. Тому аудитору насамперед необхідно обов'язково встановити на основі договорів комісії види товарів, прийнятих на комісію, для підтвердження того, що підприємство не порушує вимог чинного законодавства.

Аудит комісійної діяльності доцільно проводити за такими етапами перевірки:

- 1) документального забезпечення прийняття товарів на комісію (сертифікати якості, гарантійні талони, товарні ярлики);
- 2) правильності проведення переоцінки комісійного товару;
- 3) правильності нарахування процентів за зберігання комісійного товару, прийнятого від фізичної особи;
- 4) правильності та своєчасності відображення в обліку операцій комісійної торгівлі.

Аудиторська практика свідчить, що найтипівішими помилками цього напрямку торговельної діяльності є порушення вимог законодавства в частині оподаткування операцій комісійної торгівлі та методології відображення їх у бухгалтерському обліку.

Тема 3. Особливості аудиту сільськогосподарських підприємств

Ринкові відносини, особливо активне реформування відносин власності на селі, є об'єктивною передумовою проведення аудиторських перевірок на сільськогосподарських підприємствах.

Особливості проведення аудиторської перевірки сільськогосподарських підприємств впливають із специфіки організації та технології виробництва, бухгалтерського обліку й оподаткування.

На організацію обліку і, отже, аудиту в сільському господарстві значний вплив мають такі особливості функціонування сільськогосподарських підприємств:

- процеси приватизації та персоніфікації майна колективних сільськогосподарських підприємств, підприємств переробної сфери та агротехсервісу, створення аграрних підприємств різних форм власності, становлення й функціонування внутрішньогосподарських майнових і земельних відносин;
- наявність систем пільгового оподаткування господарюючих суб'єктів агропромислового комплексу, дотаційних механізмів;
- наявність сільськогосподарських підприємств розгалуженої структури виробництва, яка може включати рослинництво, тваринництво, підсобні переробні та промислові господарства, машинно-тракторний парк, витрати яких тісно пов'язані між собою і впливають на формування кінцевої продукції;
- наявність в обліку об'єктів, які відсутні в інших галузях економіки (землі, робочої та продуктивної худоби, багаторічних насаджень, тварин на вирощуванні й відгодівлі, сільськогосподарської продукції тощо);
- особливості щодо порядку планування, обліку й калькулювання собівартості

готової продукції, її збереження та реалізації, які визначаються насамперед впливом природних чинників і біологічних циклів.

У зв'язку з цим завдання аудитора також набувають специфічного спрямування, зумовленого особливостями агропромислового комплексу, його галузей та підгалузей і можуть бути узагальнені в такі групи:

1) оцінка правильності ведення бухгалтерського обліку, відповідності його організації чинним нормативним документам і доцільності постановки;

2) перевірка правильності розрахунків з бюджетом за податками, зборами, обов'язковими платежами, оцінка доцільності застосування можливостей пільгових механізмів оподаткування, передбачених для сільськогосподарських підприємств;

3) перевірка правильності проведення процесу паювання землі та майна колективних сільськогосподарських підприємств, тобто визначення індивідуальної частки кожного члена колективного сільськогосподарського підприємства у майні господарства, додержання законодавчих норм і гарантій при створенні сільськогосподарських підприємств різних форм власності та використання орендних земельних ділянок.

Особливості аудиторської перевірки бухгалтерського обліку в сільському господарстві визначаються наявністю низки спеціальних нормативних та методичних документів, які регулюють основні сфери облікового процесу: безпосередньо облік та його методологію.

Серед таких документів слід виділити:

- Методичні рекомендації з організації та ведення бухгалтерського обліку за журнально-ордерною формою на підприємствах промислового комплексу, затверджені наказом Мінагрополітики України від 7 березня 2001 р. № 49;

- Методичні рекомендації щодо організації та ведення бухгалтерського обліку в селянських (фермерських) господарствах, затверджені наказом Мінагрополітики України від 2 липня 2001 р. № 190 ;

- Методичні рекомендації з планування, обліку та калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств, затверджені наказом Мінагрополітики України від 18 травня 2001 р. № 132.

Специфіка сільськогосподарського виробництва в основному полягає в організації обліку таких об'єктів, як молодняк тварин, тварини на відгодівлі, робоча та продуктивна худоба, витрати виробництва, готова продукція тваринництва, рослинництва тощо.

При цьому особливості являються не тільки в синтетичному обліку, калькуляції, а й у документальному оформленні операцій з такими об'єктами, оскільки первинний документообіг через специфіку сільськогосподарського виробництва є досить деталізованим і значно відрізняється від загальноприйнятих форм.

Порядок обліку тварин регулюється спеціальним документом — Інструкцією по обліку молодняку тварин, птиці та тварин на відгодівлі, затвердженою наказом Міністерства сільського господарства і продовольства України від 15 січня 1997 р. № 7.

Перевіряючи облік тварин аудитор насамперед повинен вивчити постановку в господарстві контролю за збереженням тварин у місцях їх утримання та на всіх етапах їх руху з метою встановлення спроможності забезпечувати достовірність даних щодо надходження з виробництва та вибуття тварин і отримання продукції, не допускати нестачі, крадіжки та загибель тварин.

Необхідними складовими здійснення такого контролю мають бути:

- своєчасне та правильне ведення обліку поголів'я на фермах (перевірка чисельності тварин та їх обов'язкове зважування при визначенні приросту, прийманні та відпуску, щоденна реєстрація даних про рух поголів'я з метою визначення потреби ферми (бригади) в кормах на кожен день, забезпечення своєчасного переведення тварин з однієї виробничо-вікової групи в іншу та в основне стадо);

- систематичне проведення інвентаризації з метою недопущення втрат поголів'я та маси тварин;

- встановлення переліку осіб (завідуючі фермами, бригадири, старші робітники ферми тощо), що відповідають за приймання і відпуск тварин, їх зважування, правильне й своєчасне оформлення цих операцій, а також збереження закріплених за ними тварин, з якими у встановленому порядку мають бути укладені письмові договори про повну матеріальну відповідальність;

- затвердження переліку посадових осіб, яким надано право підписувати документи на переміщення тварин у господарстві, а також видавати дозвіл (підписувати перепустку) на їх вивезення за межі сільськогосподарського підприємства.

Здійснення таких заходів, а також належне документальне оформлення операцій з надходження, переведення та вибуття тварин у господарстві забезпечує наявність необхідних даних для обчислення фактичної вартості тварин і собівартості продукції тваринництва.

Для підтвердження даних звітності аудитор повинен звірити систематизовані показники первинних документів на фермах (які обов'язково вибірково перевіряють за формою та змістом) з Книгою обліку тварин і птиць (форма № 34) та Звітом про рух тварин і птиць на фермі (форма № 102), узагальнені дані яких мають слугувати підставою для заповнення відомості № 9 а с.-г., Журналу-ордера № 9 с.-г., які призначені для ведення обліку на рахунку 21 "Тварини на вирощуванні та відгодівлі", Журналу-ордера № 13 с.-г., де відображуються дані за субрахунком 107 "Робоча і продуктивна худоба".

У процесі *аудиту витрат на виробництво* на сільськогосподарських підприємствах крім загальних процедур оцінки форм організації поточного бухгалтерського обліку витрат праці, предметів праці, засобів праці, інших витрат та виходу продукції, правильності їх групування, беручи до уваги той факт, що в сільському господарстві загально виробничі витрати не поділяють на постійні та змінні, потрібно перевірити:

- 1) додержання встановленої послідовності обчислення собівартості різних видів продукції рослинництва та тваринництва з урахуванням того, що окремі її види, отримані від одних виробництв, можуть бути використані в інших виробництвах цієї або іншої галузі;

- 2) визначення видів кінцевої продукції тваринництва та рослинництва, в тому числі основної, суміжної та побічної і відповідно об'єктів калькуляції, оскільки від цього залежить достовірність собівартості окремих видів продукції галузі;

- 3) налагодження реального та достовірного обліку в рослинництві не тільки за окремими об'єктами (культурами, видами робіт) у розрізі калькуляційних статей, а й при розмежуванні витрат на такі три групи:

- минулих років під урожай поточного року;
- поточного року під урожай поточного року;
- поточного року під урожай наступних років, що, в свою чергу, потребує чіткого обліку незавершеного виробництва;

- 4) наявність у наказі про облікову політику статей, на які групуються витрати на виробництво, доцільність їх визначення, встановлення складу прямих і розподілених витрат, що суттєво впливає на визначення собівартості продукції поточного року та величину незавершеного виробництва і, отже на правильне визначення бази розподілу;

- 5) порядок визначення моменту завершення виробничого процесу, витрати після якого не включаються до виробничої собівартості продукції;

- 6) порядок обчислення планової собівартості, за якою обліковується продукція рослинництва і тваринництва до кінця року, враховуючи те, що побічна продукція взагалі не калькулюється, а її собівартість визначається виходячи з розрахунково-нормативних витрат.

Додержання цих вимог забезпечується веденням чіткого аналітичного обліку за об'єктами, статтями та групами витрат.

Збирання врожаю та оприбуткування готової продукції рослинництва є найвідповідальнішим моментом у діяльності будь-якого сільськогосподарського

підприємства, оскільки від того, наскільки правильно організовано облік, залежить правильність калькулювання собівартості усієї продукції та її одиниці.

Насамперед аудитор повинен перевірити організацію та забезпечення проведення в сільськогосподарському підприємстві відповідної підготовчої роботи, яка передбачає:

- ремонт і приведення в належний стан токів та складського господарства;
- перевірку й клеймування вагового господарства;
- повну інвентаризацію залишків сільськогосподарської продукції минулих років;
- обмір і підготовку силосних та сінажних траншей;
- навчання посадових осіб, які займатимуться оформленням документів нового врожаю;
- добір і підготовку необхідних бланків первинних документів для обліку нового врожаю;
- встановлення схем руху транспортних засобів з поля до токів та інших місць зберігання сільськогосподарської продукції із зазначенням відстані та ін.

Безпосередньо аудитор повинен встановити додержання таких вимог при збиранні врожаю:

— обов'язкове зважування сільськогосподарської продукції при її оприбуткуванні, відправленні на приймальні пункти та складські приміщення;

— ведення обліку виходу продукції окремо в розрізі культур і підрозділів підприємства, від яких отримано продукцію.

Недодержання будь-якої з перелічених вище вимог щодо підготовки та збирання врожаю не дає аудитору підстави для видачі позитивного висновку, оскільки виникають умови для викривлення даних про обсяг і якість зібраного врожаю.

Одним із найважливіших завдань є налагодження первинного обліку надходження продукції рослинництва. Незважаючи на те що існує кілька варіантів його організації, серед яких сільськогосподарське підприємство самостійно обирає власний, аудитор повинен здійснити такі аудиторські процедури:

1) оцінити організацію первинного обліку з метою встановлення його відповідності загальноприйнятим нормам, конкретним умовам, які склалися на підприємстві, а також способу збирання врожаю продукції рослинництва;

2) формальною перевіркою документів (талонів, путівок) за формою та змістом встановити якість їх виготовлення, наявність усіх необхідних реквізитів і правильність їх заповнення;

3) арифметичною перевіркою встановити відповідність даних між окремими формами. Так, талони шоферів (форма № 77 б), комбайнерів (форма № 77 в), бункеристів (форма № 77 г) (при першому методі обліку врожаю) або путівки на вивезення продукції з поля (форма № 77 а) (при другому методі) необхідно звірити з реєстрами прийняття зерна (форми № 71 а, № 78 а), які, в свою чергу, порівнюють з відомостями руху зерна та іншої продукції (форма № 80) та Книгою складського обліку. При третьому методі обліку врожаю необхідно порівняти між собою дані примірників реєстрів комбайнів, водіїв та вагарів (завідуючого током) (форма № 77) з відомостями руху зерна і реєстрами приймання продукції (форми № 80 та М 78);

4) перевірити відповідність даних первинних документів даним синтетичного обліку за рахунком 27 "Продукція сільськогосподарського виробництва", які відображуються в Журналі-ордері № 10.3 с.-г. та відомості № 10.3 а с.-г., призначених для обліку виходу продукції рослинництва;

5) встановити своєчасність здавання документів до бухгалтерії, що має відбуватися щодня, та правильність їх обробки її працівниками.

Розглянемо *особливості аудиту розрахунків з бюджетом* на сільськогосподарських підприємствах.

За сучасних умов більшість сільськогосподарських підприємств застосовують пільговий механізм оподаткування, передбачений Законом України "Про фіксований сільськогосподарський податок" від 17 грудня 1998 р. № 320-XIV .

У таких сільськогосподарських підприємств слід перевірити:

1. Наявність умов, які дають змогу перейти на сплату фіксованого сільськогосподарського податку (належність до сільськогосподарських підприємств, здійснення виробництва (вирощування), переробки та збуту сільськогосподарської продукції, сума від реалізації якої перевищила 50% загальної суми валового доходу за попередній звітний (податковий) рік, наявність власних або орендованих земельних ділянок). При цьому перелік доходів від реалізації сільськогосподарської продукції власного виробництва має визначатися з урахуванням вимог Положення про порядок справляння та обліку фіксованого сільськогосподарського податку, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 квітня 1999 р. № 658, та Порядку визначення критерію, за яким на сільськогосподарських товаровиробників поширюється спеціальний режим оподаткування податком на додану вартість і фіксованим сільськогосподарським податком, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 1 березня 2002 р. № 233 .

2. Правильність обчислення, сплати та здавання податкової звітності по фіксованому сільськогосподарському податку.

Перевіряючи порядок обчислення податку, аудитор оцінює два показники: площу сільськогосподарських угідь та їх грошову оцінку, яка проведена станом на 1 липня 1995 р., оскільки саме виходячи із даних відомостей розраховується об'єкт оподаткування та сума податку (Порядок розрахунку фіксованого сільськогосподарського податку та заповнення форм розрахунку, затверджений наказом Державної податкової адміністрації України від 27 квітня 1999 р. № 230).

Щодо сплати фіксованого сільськогосподарського податку, то слід враховувати, що до 1 січня 2002 р. його платники звільнялися від сплати, за винятком внесків платежів на обов'язкове державне пенсійне та соціальне страхування (відповідно 68 % та 2 %).

Найскладнішим питанням є *перевірка сплати податку в натуральній формі*, оскільки така, передбачена Положенням № 658, практика широко застосовується більшістю сільськогосподарських підприємств. Хоча сама схема сплати фіксованого сільськогосподарського податку в натуральній формі є простою, для аудитора важливо перевірити законність її проведення та правильність документального оформлення, що передбачає перевірку:

- наявності узгоджених обсягів погашення податку за видами сільськогосподарської продукції та строків її поставки в рахунок сплати податку з управлінням агропромислового комплексу райдержадміністрації;
- укладання угод із заготівельними (переробними) підприємствами про прийняття сільськогосподарської продукції з обов'язковим визначенням тарифів на її транспортування, які також узгоджуються з райдержадміністрацією;
- наявності актів приймання-передачі продукції в рахунок фіксованого сільськогосподарського податку, складених між заготівельними підприємствами та платниками, які мають бути подані в податкові органи за місцем реєстрації для затвердження та погашення сум податку. Дані актів потрібно зіставити з даними товарно-транспортних накладних та прибуткових квитанцій заготівельного підприємства.

Враховуючи можливість реструктуризації (відстрочки) сплати фіксованого сільськогосподарського податку в разі виникнення форс-мажорних обставин, аудитор повинен перевірити законність подання відповідного прохання та правильність оформлення необхідних документів (актів обстеження посівних площ, актів, які підтверджують масове інфекційне захворювання або загибель тварин, висновку обласної комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних подій, довідки з

обласного центру гідрометеорології) або порекомендувати звернутися з відповідною вимогою.

3. Правильність організації бухгалтерського обліку нарахування та сплати фіксованого сільськогосподарського податку, враховуючи те, що сплата податку в натуральній формі потребує відображення в обліку не тільки нарахування податку в складі витрат, а й відображення витрат і доходу від реалізації сільськогосподарської продукції, податкових зобов'язань по податку на додану вартість.

4. Правильність визначення податків, від яких платник фіксованого сільськогосподарського податку звільняється, повноти сплати тих, які стягуються на загальних підставах (у разі наявності об'єкта оподаткування), до яких, зокрема, належать податок на додану вартість, акцизний збір, збір на розвиток виноградарства, садівництва та хмелярства, рентні платежі, збір за забудову навколишнього середовища, мито, місцеві податки (крім комунального), прибутковий податок і страхові збори, які утримуються із заробітної плати працівників.

5. Доцільність переходу на сплату фіксованого сільськогосподарського податку.

Крім того, враховуючи тимчасовий характер дії Закону України "Про фіксований сільськогосподарський податок" (з 1 січня 1999 р. до 1 січня 2004 р.), аудитор повинен оцінити постановку бухгалтерського обліку з погляду його спроможності надавати інформацію для податкового обліку за умови переходу на загальну систему оподаткування.

Перевіряючи правильність розрахунків з бюджетом на інших сільськогосподарських підприємствах, які *не перейшли на сплату фіксованого сільськогосподарського податку і застосовують загальну систему оподаткування*, слід насамперед встановити правомірність врахування пільг та особливостей для сільськогосподарських підприємств, передбачених чинними нормативними та законодавчими документами України.

При аудиті *податку на прибуток* на сільськогосподарських підприємствах необхідно перевірити наявність у підприємства таких умов, які дають йому право застосовувати особливий порядок нарахування та сплати податку на прибуток:

1) пільги можуть застосовувати тільки підприємства, основною діяльністю яких є виробництво сільськогосподарської продукції, до яких відповідно до п. 16.4 Закону України "Про оподаткування прибутку підприємств" належать підприємства, валовий дохід яких від продажу сільськогосподарської продукції власного виробництва за попередній звітний (податковий) рік перевищує 50% загальної суми валового доходу;

2) пільги не поширюються на підприємства, основною діяльністю яких є виробництво та/або продаж продукції квітково-декоративного рослинництва, дикорослих рослин, диких тварин і птахів, риби (крім риби, виловленої в річках та закритих водоймах), хутряних товарів, лікєро-горілочаних виробів, пива, вина та виноматеріалів (крім виноматеріалів, що реалізуються для подальшої переробки) (п. 14.2 Закону України "Про оподаткування прибутку підприємств").

Здійснюючи безпосередньо **аудит нарахування та сплати податку на прибуток** на сільськогосподарських підприємствах, крім виконання звичайних аудиторських процедур, слід перевірити правильність:

- визначення податкового періоду, оскільки виробники сільськогосподарської продукції сплачують податок за ставкою 25 %, але лише за підсумками звітного податкового року, в зв'язку з чим авансові внески не сплачують (п. 14.1 ст. 14 Закону України "Про оподаткування прибутку підприємств");

- індексування валових доходів і валових витрат виходячи з офіційного індексу інфляції за період від місяця, наступного за місяцем понесення таких витрат (отримання доходів), до кінця звітного податкового року (п. 14.1 ст. 14 Закону України "Про оподаткування прибутку підприємств");

- визначення елементів валових витрат, оскільки виробники сільськогосподарської продукції не повинні вести облік приросту (убутку) балансової вартості товарно-матеріальних цінностей на складах, у незавершеному виробництві та залишках готової

продукції (п. 5.9 Закону України "Про оподаткування прибутку підприємств");

- відображення в податковому обліку податку на землю, оскільки лише плату за ту частину земель, що не використовуються в сільськогосподарському виробничому обороті, виробники сільськогосподарської продукції мають право включати до складу валових витрат (підпункт 5.2.5 п. 5.2 ст. 5 Закону України "Про оподаткування прибутку підприємств"), решта суми, тобто податок на землю, що використовується в сільськогосподарському виробничому обороті, зменшує нарахований податок на прибуток (п. 14.1 цього Закону);

- застосування механізму перенесення балансових збитків, передбаченого ст. 6 Закону України "Про оподаткування прибутку підприємств" , враховуючи те, що він для виробників сільськогосподарської продукції застосовується за підсумками податкових років;

- застосування виду податкової звітності по податку на прибуток та її заповнення, оскільки для підприємств, основною діяльністю яких є виробництво сільськогосподарської продукції, розроблена спеціальна форма декларації про прибуток, порядок складання якої затверджений наказом ДПА України від 20 лютого 1998 р. № 82 .

Одним із найскладніших етапів аудиту сільськогосподарських підприємств є *перевірка правильності нарахування та сплати податку на додану вартість*. Хоча для таких підприємств не передбачені особливі умови для реєстрації платниками податку на додану вартість або зняття з реєстрації навіть за умови переходу на сплату фіксованого сільськогосподарського податку, необхідність підтримки сільськогосподарських товаровиробників спричинила запровадження певної низки пільг по податку на додану вартість, а саме:

1. Сільгоспвиробники, які продають переробним підприємствам молоко та м'ясо в живій масі, нараховують за такими операціями податкові зобов'язання за ставкою 0 % (підпункт 6.2.6 п. 6.2 ст. Закону України "Про податок на додану вартість"). Сума ж податку на додану вартість, яку переробні підприємства всіх форм власності повинні сплачувати до бюджету за реалізовані ними молоко й молочну продукцію, м'ясо та м'ясопродукти, в повному обсязі спрямовується винятково для виплати дотацій сільськогосподарським товаровиробникам за продані ними молоко та м'ясо в живій масі (п. 11.21 Закону України "Про податок на додану вартість" , чинний до 1 січня 2004 р.). У зв'язку з цим аудитор крім наявності підстав для застосування такої пільги повинен перевірити:

—цільовий напрям використання дотацій, які мають бути використані винятково для розвитку тваринництва, насамперед для забезпечення кормами, відтворення поголів'я, придбання племінних ресурсів та здійснення ветеринарних заходів;

—за умови отримання дотацій матеріальними ресурсами — наявність відповідно оформленого рішення за участю фінансових органів, органів державної податкової служби, управлінь агропромислового комплексу та сільгосптоваровиробника.

2. Якщо сільгосппідприємства всіх форм власності продають молоко, худобу, птицю, вовну, молочну продукцію та м'ясопродукти, вироблені у власних переробних цехах, податок на додану вартість, що підлягає сплаті до бюджету, залишається в розпорядженні таких підприємств. Ці кошти підприємства перераховують з поточного на окремий рахунок і мають використати на підтримку власного виробництва тваринницької продукції та продукції птахівництва (п. 11.21 ст. 11 Закону України "Про податок на додану вартість" , чинний до 1 січня 2004 р.).

Отже, аудитор крім перевірки правильності обчислення зазначених сум повинен перевірити цільове використання цих коштів, оскільки в противному разі вони повинні бути перераховані до держбюджету.

3. Суми податку на додану вартість за операціями із продажу товарів (робіт) власного виробництва, включаючи продукцію, виготовлену на давальницьких умовах і з власної сільськогосподарської сировини (крім підакцизної), до бюджету не перераховуються, а можуть залишатися в розпорядженні сільгосппідприємств і

використовуватися ними для придбання матеріально-технічних ресурсів виробничого призначення (п. 11.29 ст. 11 Закону України "Про податок на додану вартість", що діє до 1 січня 2004 р.). Перевіряючи правильність застосування цієї пільги, аудитор вивчає:

- наявність підстав, що дають право використати пільгу, оскільки тільки сільгосптоваровиробники (незалежно від організаційно-правової форми та форми власності), в яких сума, отримана від продажу сільськогосподарської продукції власного виробництва та продуктів її переробки за попередній звітний (податковий) рік становить не менш як 50% загальної суми валового доходу, мають на це право;

- цільове використання коштів для усунення можливості стягнення коштів до держбюджету;

- доцільність і своєчасність використання коштів, оскільки невикористана до 1 березня 2004 р. сума буде стягнена до держбюджету.

4. Існують також інші пільги щодо податку на додану вартість для сільськогосподарських товаровиробників. Так, відповідно до підпункту 5.2.4 п. 5.2 ст. 5 Закону України "Про податок на Додану вартість", звільняються від обкладання податком на додану вартість:

- операції з надання в сільській місцевості сільськогосподарськими товаровиробниками послуг з ремонту шкіл, дошкільних закладів, інтернатів, закладів охорони здоров'я;

- надання матеріальної допомоги (в межах одного неоподаткованого мінімуму доходів громадян (17 грн.) на місяць на одну особу) продуктами харчування власного виробництва і послуг з обробки землі багатодітним сім'ям, ветеранам праці та війни, інвалідам дитинства, самотніми особам похилого віку, особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, та школам, дошкільним закладам, інтернатам, закладам охорони здоров'я;

- надання в сільській місцевості сільськогосподарським товаровиробникам у період проведення пільгових робіт послуг харчування механізаторам і тваринникам продуктами власного виробництва в пільгових їдальнях.

Крім того, до 1 січня 2002 р. не оподатковувалися операції з видавання продукції власного виробництва фізичним особам — власникам земельних паїв, внесених до підприємств, у вигляді компенсації вартості користування такими паями, але не більш як 70 грн. у розрахунку на повний календарний місяць, і фізичним особам, які перебувають у трудових відносинах з підприємством — виробником сільськогосподарської продукції, — відповідно до фактично відпрацьованого часу, але не більш як 70 грн. у розрахунку на повний календарний місяць.

Значну увагу аудитор повинен приділити *перевірці податкової звітності щодо податку на додану вартість*, порядок подання якої є особливим для сільгосптоваровиробників. Такі підприємства подають три декларації:

- спеціальну декларацію № 1 (за скороченою формою), до якої включаються операції з реалізації молока, худоби, птиці, вовни, молочної продукції та м'ясопродуктів, вироблених у власних переробних цехах, крім молока та м'яса в живій масі, проданих переробним підприємствам;

- спеціальну декларацію № 2 (за скороченою формою), до якої входять операції з реалізації товарів (робіт) власного виробництва, включаючи продукцію, виготовлену на давальницьких умовах з власної сільськогосподарської сировини (крім підакцизної);

- загальну декларацію № 3 (за повною формою), в якій відображаються всі інші операції.

Оскільки в кожній із декларацій відображується податковий кредит по товарах (роботах, послугах), пов'язаних з виробництвом та реалізацією відповідних товарів, аудитор повинен перевірити напрями використання придбаних товарів (робіт, послуг), достовірність сум, наведених у деклараціях, та своєчасність і повноту проведення

коригування податку на додану вартість, бо за умови наявності різнопланової діяльності визначити заздалегідь мету використання всіх товарно-матеріальних цінностей неможливо.

Отже, аудитор обов'язково повинен оцінити стан обліку на підприємстві, враховуючи те, що тільки наявність окремого бухгалтерського і податкового обліку різних видів операцій дає змогу отримувати чітку інформацію, необхідну для складання фінансової та податкової звітності.

Певну увагу при перевірці сільськогосподарських підприємств слід приділити: 1) оподаткуванню доходів працівників, які виплачуються в натуральній формі; 2) доходів сезонних та тимчасових працівників, які виконують сільськогосподарські та будівельні роботи в сільській місцевості, щодо яких у ст. 5 Декрету Кабінету Міністрів України "Про прибутковий податок з громадян" від 26 грудня 1992 р. № 13-92 передбачена певна пільга, а саме можливість не включення до складу сукупного оподаткованого доходу при додержанні певних умов.

У першому випадку слід встановити:

— додержання певних умов при видаванні натуральної оплати праці (наявність відповідного положення в колективному договорі, реальність оцінки — за цінами, не нижчими від собівартості, відсутність випадків видавання товарів (продукції), які перелічені в Переліку товарів, не дозволених для виплати заробітної плати натурою, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 3 квітня 1993 р. № 244);

— правильність обчислення розміру неоподаткованого доходу, який відповідно до постанови Кабінету Міністрів України "Про заходи щодо додаткового залучення коштів до Пенсійного фонду" від 31 серпня 1996 р. № 1023 визначається у розмірі, що не перевищує наростаючим підсумком за календарний рік одного неоподаткованого мінімуму доходів громадян у розрахунку на місяць (вартість продукції визначається в цьому випадку на рівні фактичної собівартості).

У другому випадку слід перевірити:

— наявність з тимчасовим або штатним працівником трудового договору (контракту) з обов'язковим веденням трудової книжки;

— правильність тлумачення термінів "сільська місцевість" та "сезонні роботи", перелік яких затверджений постановою Кабінету Міністрів України "Про затвердження Списку сезонних робіт та сезонних галузей" від 28 березня 1997 р. № 2789.

Одним із найважливіших напрямів аудиторської роботи в умовах аграрної реформи в Україні є перевірка проведення паювання землі та майна колективних сільськогосподарських підприємств та їх реорганізації.

Як свідчить практика, в багатьох господарствах допускалися порушення, спричинені як відсутністю чіткої методики паювання на початку реформи, так і недосвідченістю фахівців господарств, відсутністю необхідних даних та технічних засобів для розрахунку.

У зв'язку з цим виникло багато проблем, пов'язаних, зокрема, із визначенням осіб, які мають право на участь у паювання майна, що підлягає розподілу, а також з використанням новоствореними підприємствами майна без належних економічних та юридичних підстав за умови відсутності механізму матеріального відшкодування його власникам.

Основними нормативними документами, що регулюють паювання земель та майна є Закон України "Про колективне сільськогосподарське підприємство" від 14 лютого 1992р. №2114-ХІІ, Указ Президента України "Про невідкладні заходи щодо прискорення земельної реформи у сфері сільськогосподарського виробництва" від 10 листопада 1994 р. № 666/94 та Указ Президента України "Про порядок паювання земель, переданих у колективну власність сільськогосподарським підприємствам і організаціям" від 8 серпня 1995 р. № 720/95 .

Насамперед аудитор повинен перевірити додержання законодавчих вимог при проведенні підготовчих робіт до паювання (наявність рішення загальних зборів або зборів уповноважених представників колективних сільськогосподарських підприємств,

законність його чинності та вибору комісії з питань реструктуризації). Порядок паювання земель чітко визначений, тому аудитор повинен перевірити формування списку осіб, які мають право на земельну частку (пай), порядок визначення вартості та розмір земельної частки (паю).

На відміну від порядку паювання земель порядок визначення індивідуального майнового паю жорстко не регламентований, а існуючі методики мають рекомендаційний характер. У зв'язку з цим аудитор повинен виконати такі аудиторські процедури.

1. Перевірити Положення про паювання майна, наявність у ньому врегульованих питань щодо:

- дати проведення паювання;
- критеріїв визнання категорії осіб, які мають право на майновий пай;
- строку та порядку проведення інвентаризації;
- методик розрахунку індивідуальних майнових паїв, вартості майна та її

уточнення, розрахунку пайового фонду, виділення майна в натуральній формі в разі виходу особи із колективного сільськогосподарського підприємства.

Особливу увагу аудитор повинен приділити оцінці доцільності вибору певної методики, яка має врахувати різні чинники. Наприклад, найпоширенішою на сьогодні є методика розрахунку індивідуальних майнових паїв на основі індивідуального трудового внеску, який визначають виходячи з рівня оплати праці та стажу роботи кожного працівника колективного сільськогосподарського підприємства. Однак точність і достовірність розрахунків за таким методом залежать від наявності документів з обліку кадрів та заробітної плати за тривалий період.

2. Перевірити правильність визначення категорії осіб, що мають право на майновий пай, та додержання відповідної процедури, яка має включати: складання попереднього списку, його оприлюднення, прийняття заяв і претензій, формування остаточного списку.

3. Встановити достовірність і реальність визначення пайового фонду господарства, що передбачає перевірку додержання діючих норм при проведенні інвентаризації, затвердженні та документальному оформленні її результатів, порядку здійснення уточнення вартості майна, насамперед того, яке не має залишкової вартості за даними бухгалтерського обліку, розподілу майна за встановленими переліками (майно під забезпечення боргів, майно у фінансовій оренді, майно в заставі, об'єкти соціальної сфери, майно, яке не підлягає паюванню, майно, що становить пайовий фонд). Це потребує здійснення обов'язкової перевірки боргів господарства, їх достовірності та реальності, законності здійснення операцій з передачі (отримання) майна в оренду, під заставу тощо.

4. Визначити правильність розрахунків індивідуальних майнових паїв на основі індивідуальних трудових внесків.

5. Перевірити процедури виділення майна в натуральній формі з погляду їх законності.

Слід підкреслити, що незважаючи на те, що на сьогодні більшість колективних сільськогосподарських підприємств вже пройшли процес реструктуризації, виникнення значної кількості судових процесів, пов'язаних із врегулюванням земельних та майнових відносин у створених на базі реформованих колективних сільськогосподарських підприємств, сільськогосподарських товариствах з обмеженою відповідальністю, приватних підприємствах, селянських (фермерських) господарствах, які продовжують використовувати майно членів колишніх КСП без належного юридичного оформлення, тобто без виділення майна в натуральній формі членам колективних сільськогосподарських підприємств і передачі його за цивільно-правовими договорами новоствореній юридичній особі, потребує ретельного вивчення цих питань.

Тема 4. Особливості аудиторських перевірок на підприємствах транспорту

1. Аудиторська перевірка підприємств залізничного транспорту.

До підприємств, які надають транспортні послуги, належать підприємства залізничного, автомобільного та інших видів транспорту. Особливості бухгалтерського обліку на підприємствах, які здійснюють транспортні перевезення, впливають із специфіки таких господарських операцій.

Залізничний транспорт є однією з найважливіших базових галузей України, забезпечує її внутрішні транспортно-економічні зв'язки й потреби населення в перевезеннях. Діяльність залізничного транспорту як частини єдиної транспортної системи України сприяє нормальному функціонуванню всіх галузей суспільного виробництва, соціальному й економічному розвитку та зміцненню.

Функціонування залізничного транспорту загального користування здійснюється відповідно до Закону України "Про транспорт" від 10 листопада 1994 р. № 232/94-ВР, Закону України "Про залізничний транспорт" від 4 липня 1996 р. №273/96-ВР, Статуту залізниць України, який затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 6 квітня 1998 р. № 457 та інших законодавчих актів України.

При здійсненні аудиту підприємств залізничного транспорту потрібно більш докладно спинитись на специфічних особливостях обліку діяльності, які дадуть змогу так спланувати перевірку, щоб отримати впевненість у тому, що розглянуті всі суттєві аспекти діяльності підприємств.

На планування та порядок проведення аудиту підприємств залізничного транспорту впливає особливий порядок формування фінансових результатів, зумовлений специфікою транспортної продукції, технологією перевізного процесу, пов'язаний з нею порядок розрахунку за перевезення, встановлення єдиних тарифів на перевезення вантажу, пасажирів, багажу і додаткових зборів. Ці чинники зумовили формування фінансових результатів на підприємствах залізничного транспорту, які відрізняються від підприємств інших галузей.

Особливістю залізниць є те, що вони реалізують вироблену продукцію споживачам, проте виручку зараховують не на власні розрахункові рахунки, а на центральний доходно-розподільчий рахунок "Укрзалізниця", що, в свою чергу, впливає на організацію та побудову обліку формування доходів. Пояснюється це тим, що майже дві третини всіх перевезень здійснюється не в межах однієї дороги, а на двох і більше. Тому виручку потрібно розподіляти між залізницями, які беруть участь у перевезеннях.

При проведенні аудиту слід мати на увазі, що організаційна структура "Укрзалізниці" є багаторівневою. Тому підприємствам, які підпорядковуються "Укрзалізниці", притаманні внутрішньогосподарські розрахунки.

З кінця 1997 р. на "Укрзалізниці" було здійснено організаційну реформу, в результаті якої скасовано відділення залізниць, яким раніше підпорядковувались структурні підрозділи різних напрямів господарської діяльності. Структурні підрозділи за напрямками своєї діяльності ввійшли до складу галузевих служб, які є структурними підрозділами апарату Управління залізниць, без права юридичної особи. Однак вони складають свій баланс, мають поточні рахунки в установах банку, печатку із своїм найменуванням, штампи й бланки. Виходячи з цього, структурні підрозділи для здійснення своєї діяльності фінансуються вищестоящим підрозділом у частині виплати заробітної плати, сплати податків і зборів, закупівлі виробничих запасів тощо.

Така організаційна підпорядкованість структурних підрозділів впливає на порядок звітування. Вся фінансова, статистична і деяка податкова звітність подається вищестоящій організації за встановленими строками.

При проведенні аудиту порядку розрахунків з бюджетом за обов'язковими зборами та платежами необхідно враховувати особливий порядок оподаткування і сплати податків.

З набуттям чинності Законом України "Про податок на додану вартість", тобто з 1 жовтня 1997р., було передбачено, що платниками податку на додану вартість є особи,

відповідальні за внесення податків до бюджету за об'єктами оподаткування на залізничному транспорті.

Кабінетом Міністрів України постановою "Про безкоштовну передачу рухомого складу залізничного транспорту і визначення осіб, відповідальних за внесення податку на додану вартість до бюджету з об'єктів оподаткування на залізничному транспорті" від 24 вересня 1997 р. № 1056, було встановлено, що особи, відповідальні за внесення податку на додану вартість до бюджету з об'єкта оподаткування на залізничному транспорті визначаються Міністерством транспорту з узгодженням з Державною податковою адміністрацією.

Відповідно до наказу Міністерства транспорту України "Про впорядкування визначення особи, яка відповідає за внесення податку на додану вартість у бюджет з об'єктів оподаткування на залізничному транспорті" від 12 серпня 1997 р. № 416, узгодженого з Державною податковою адміністрацією, визначено, що управління залізниць є особами, відповідальними за сплату податку на додану вартість. Розрахунки з бюджетом на підприємствах залізничного транспорту, які входять до складу управління залізниць і виконують роботи, пов'язані з основною діяльністю залізничного транспорту, здійснюють бухгалтерський облік та подають статистичну звітність окремо по такій основній діяльності із зазначенням виду діяльності "Основна діяльність підприємств залізничного транспорту".

При цьому нарахування та сплата податку на додану вартість підприємствами, які належать до складу залізниці і виконують роботи, не пов'язані з основним видом діяльності, здійснюються за своїм місцезнаходженням.

Підприємства та структурні підрозділи складають декларації по податку на додану вартість за основною та іншою діяльністю, яка не належить до основної. Першу декларацію до 15-го числа місяця, що настає за звітним, подають в Управління залізниці, а її копію — в державну податкову інспекцію за місцем знаходження, другу — тільки до державної податкової інспекції за встановленим порядком.

З прийняттям Закону України "Про внесення змін до Закону України "Про оподаткування прибутку підприємств" відбулися зміни в порядку нарахування та сплати податку на прибуток підприємствами й структурними підрозділами залізничного транспорту. В ньому визначено, що платниками податку на прибуток, одержаного від господарської діяльності залізничного транспорту, є Управління залізниці. Перелік робіт, послуг, які належать до господарської діяльності залізничного транспорту було затверджено постановою Кабінету Міністрів України "Про перелік робіт (послуг), що належать до основної діяльності залізничного транспорту, та Порядок розподілу доходних надходжень від основної діяльності залізничного транспорту" від 16 лютого 1998 р. № 173. При цьому платниками податку на прибуток, який одержано від негосподарської діяльності залізничного транспорту, є підприємства та їх структурні підрозділи.

Отже, було впроваджено *централізований порядок нарахування та сплати податку на прибуток підприємствами, які входять до складу залізниці і виконують роботи (надають послуги), пов'язані тільки з основною діяльністю залізниці*. Структурні підрозділи та підприємства залізничного транспорту складають дві декларації по податку на прибуток — за основною діяльністю та іншою діяльністю, яка не належить до основної. Першу подають в Управління залізниці, а копію в державну податкову інспекцію і сплачують податок на прибуток в загальноприйнятому порядку.

Аудитору слід звернути увагу на те, що на підприємствах залізничного транспорту перевезення в прямому сполученні здійснюється кількома залізницями. При цьому отримані кошти не є доходами залізниці, яка нарахувала заборгованість вантажовідправників, вантажоотримувачів чи пасажирів. Вони розподіляються між всіма залізницями, які брали участь у перевезенні.

Визначення термінів "доходні надходження" та "доходи від перевезення", які використовуються при визначенні основних доходів на залізничному транспорті, наведено в Порядку розподілу доходних надходжень від основної діяльності залізничного транспорту, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 16 лютого 1998 р. № 173.

Під терміном "доходні надходження" розуміють платежі, нараховані за перевезення вантажу, пасажирів, багажу, вантажобагажу, пошти і пов'язані з цим послуги, які підлягають розподілу між залізницями, що беруть участь у перевезеннях.

Під терміном "доходи від перевезення" слід розуміти грошові кошти, що належать залізниці за виконані в її межах перевезення й пов'язані з ними послуги.

Аудитору потрібно перевірити порядок розподілу нарахованого доходу від перевезень вантажу і пасажирів, використовуючи тарифний принцип по кожному перевізному та проїзному документу відділень окремих видів сполучень і статей доходів. При цьому треба враховувати той факт, що методи визначення розмірів доходів значно відрізняються один від одного залежно від виду перевезень: пасажирські чи вантажні; прямого чи міжнародного сполучення. Так, розмір доходів від перевезень вантажу визначають кожного місяця виходячи із середнього по Україні рівня фактичних нарахованих тарифних платежів з одного тонно-кілометра в прямому сполученні за встановленими групами вантажу та виконаними обсягами перевезень. При перевезенні вантажу в контейнерах розподіл здійснюється виходячи із тарифу за одну тонну.

При перевірці розподілу доходів від пасажирських перевезень у прямому сполученні необхідно врахувати відмінності, які виникають залежно від способу продажу квитків, а саме від того, як здійснюється: продаж квитків через автоматизовану систему оформлення проїзних квитків чи ручним способом. Крім того, відмінність визначення доходу виникає при продажу квитків залежно від категорії вагона. Так, при продажу квитків пасажиром у прямому сполученні через автоматизовану систему оформлення проїзних квитків доходи розподіляються відповідно до від пройденої відстані поїзда по кожній залізниці, а при продажу квитків пасажиром ручним способом — пропорційно до пасажире-кілометрів за середньо сітьовою доходною ставкою.

Свої особливості має формування доходів при продажу плацкартних квитків. Грошові кошти, отримані від продажу таких квитків, належать тій залізниці, яка формує склад поїзда. Це пов'язано з тим, що вартість плацкарти дорівнює витратам на підготовку рейса та експлуатацію вагона залежно від категорії вагона й поїзду.

Розподіл доходів від перевезення транзитних та експортно-імпортних вантажів, які належать іноземним організаціям, фірмам, населенню, здійснюється пропорційно до обсягів таких перевезень. Перерахунок сум перевізних платежів здійснюється у національній валюті за середнім курсом валют за розрахунковий місяць.

Визначення доходу від перевезень пасажирів, вантажу, багажу, вантажобагажу й пошти в міжнародному сполученні здійснюється пропорційно до відстані і встановлено Правилами розрахунків за перевезення вантажів, затвердженими Міністерством транспорту України від 21 листопада 2000 р. № 644.

Основний дохід, який не підлягає розподілу між управліннями залізниць і зараховується відразу як дохід Управління залізниці, — це дохід у вигляді платежів і зборів, нарахованих за перевезення пасажирів та вантажу, а також виконаних послуг у межах одного управління залізниці.

При проведенні аудиту підприємств залізничного транспорту потрібно пам'ятати, що починаючи з квітня 2000 р. залізниця скасувала розрахунки за свої послуги шляхом взаємозаліку. Відтепер розрахунки виконують тільки в готівковій і безготівковій формах. Причому перевезення вантажу, як правило, оплачується до його здійснення.

Вантажовласники як би кредитують залізницю в розмірі вартості перевезень за тарифом. Тільки деяка частина вантажу оплачується після їх завершення.

У зв'язку з тим, що кошти за перевезення вантажу, пасажирів і багажу надходять до завершення перевезення, на мережі залізниць сформована особлива система збирання виручки, централізації доходних надходжень і визначення суми доходів доріг після розподілу доходних надходжень. Залізниці не мають права одержані суми обліковувати в складі доходів, оскільки процес виробництва транспортної продукції не здійснився і невідомо, якими дорогами перевозитиметься вантаж.

Тому *при перевірці правильності формування доходів* конкретного управління залізниці слід враховувати те, що *дохід не дорівнює її доходним надходженням*. По-перше, це відбувається з тієї причини, що виручка від перевезення вантажу, пасажирів, пошти й багажу визначається не в момент оплати, а в момент пред'явлення розрахункових документів вантажовідправником і вантажоодержувачем або продажу проїзних документів пасажиром. Тобто облік від перевезень на залізничному транспорті здійснюється в момент завершення перевезення. Управління залізниць враховують доходи від перевезення вантажів і вантажобагажу в момент роз кредитування перевізних документів по станціях призначення, а від перевезення пасажирів, багажу і пошти — при оформленні проїзних документів. По-друге, відбувається зменшення доходних надходжень за перевезення з таких причин:

- неправильне нарахування платежів, недобори, недовнески;
- виплачені в претензійному порядку перебори не враховано при обліку доходних надходжень;
- виплати за невикористані пасажирами квитки;
- виплати за не пройдено відстань;
- оплата в різниці тарифів квитків у разі переміщення пасажирів у вагони більш низької категорії;
- інші суми.

При перевірці структурних підрозділів "Укрзалізниці" слід враховувати той факт, що основним доходом є дохід у вигляді права на дохід, визначений фінансовими та економічними службами Управління "Укрзалізниці". Право на дохід розраховують за такими вимірниками: по локомотивному господарству — локомотиво-кілометри лінійні; по вагонному господарству — вагоно-кілометри вантажні; по господарству перевезень — загальна обробка вантажів (завантаження плюс розвантаження) в тоннах.

Право на дохід інших структурних підрозділів інших господарств визначають відповідні служби. Визначення права на дохід інших структурних підрозділів здійснюється за фактичними витратами, але не більше від планових.

Особливу увагу при аудиті підприємств залізничного транспорту приділяють *перевірці правильності відображення в обліку доходів від підсобно-допоміжної діяльності*, яка включає в себе виручку від реалізації товарів, продукції, робіт, послуг, визначену на момент відвантаження продукції, товарів, виконаних робіт і наданих послуг, а також пред'явлення покупцем розрахункових документів.

При *перевірці правильності відображення в обліку витрат підприємства* аудиторі потрібно керуватися вимогами такого нормативного документа, як Номенклатура витрат по основній діяльності залізниць України, затверджена наказом Державної адміністрації залізничного транспорту України від 10 лютого 2000 р. № 57-Ц, є переліком групованих витрат основної і підсобно-допоміжної діяльності залізниць.

Слід зазначити, що при аудиторській перевірці правильності розрахунку оподаткованого прибутку в податковому обліку окремим напрямом має бути перевірка визначення валового доходу та валових витрат. Це пов'язано з тим, що на сьогодні законодавче суттєво розмежовано порядок визначення прибутку в бухгалтерському та податковому обліку.

Особливу увагу слід приділити повноті та своєчасності формування валових витрат і валових доходів з урахуванням обмежень і додаткових пільг, встановлених законодавством

для підприємств залізничного транспорту. Прикладом цього є порядок включення до валових витрат суми витрат на поліпшення основаних фондів, які введено в експлуатацію до 1 січня 1993 р., у розмірі 9 % сукупної балансової вартості груп 1 і 3 основних засобів на початок звітного року, тоді як для підприємств інших галузей економіки таке обмеження встановлено на рівні 5 %. Надане право можна розглядати як додаткову пільгу, надану підприємствам залізничного транспорту при формуванні оподатковуваного прибутку. Аудитору треба перевірити, чи виділені зазначені основні засоби в обліку підприємства в окрему групу і чи ведеться по них окремий облік.

Аудиторська практика *перевірки формування фінансових результатів* на підприємствах залізничного транспорту дає можливість виділити такі найтипівіші для цих підприємств помилки:

- відсутність окремого обліку формування фінансових результатів за наявності на підприємстві кількох видів діяльності;
- несвочасне визначення та списання фінансового результату від іншої операційної діяльності;
- некоректне визначення та розподіл доходів і витрат за видами діяльності, що належать до основної та підсобно-допоміжної діяльності.

Крім того, аудиторська практика свідчить, що значна частка порушень пов'язана саме з порядком визначення оподатковуваного обороту при розрахунках з бюджетом за податками, які сплачує Управління залізниці за даними розрахунків структурних підрозділів, тобто з неправильним формуванням валових доходів та валових витрат для розрахунку оподатковуваного прибутку за основною та підсобно-допоміжною діяльністю в податковому обліку.

2. Аудиторська перевірка автотранспортних підприємств.

При аудиторській перевірці фінансово-господарської діяльності автотранспортних підприємств необхідно враховувати особливості бухгалтерського обліку деяких господарських операцій.

Віднесення витрат до складу валових відповідно до Закону "Про оподаткування прибутку підприємств" має особливості в частині експлуатації легкового автотранспорту. Так, згідно з п. 54.10 цього Закону: до *валових витрат платника податку* відносять витрати на утримання та експлуатацію легкових автомобілів, що належать платникам податку, основною діяльністю яких є надання платних транспортних і туристичних послуг сторонніми громадянами та організаціями.

Не зараховуються до валових витрати платника податку (крім оплати праці) на утримання та експлуатацію легкового автотранспорту, витрати на пально-мастильні матеріали, витрати, пов'язані з технічним обслуговуванням та паркуванням легкових автомобілів. Отже, дозволено відносити зазначені вище витрати до складу валових тих підприємств, які надають транспортні послуги.

Перевірку реалізації автотранспортної техніки треба зосередити на з'ясуванні правильності відображення в обліку списання балансової вартості, зносу, фінансових результатів від реалізації, нарахування й сплати податку на додану вартість. При цьому згідно з п. 4.1 ст. 4 Закону України "Про податок на додану вартість" база оподаткування операцій з продажу товарів (робіт, послуг) визначається виходячи з їх договірної вартості. Тому сума ПДВ (починаючи з 1 жовтня 1997 р.) не залежить від того, за якою ціною продається транспортний засіб — за балансовою вартістю, нижчою чи вищою за останню.

Відповідно до підпункту 8.4.1 п. 8.4 ст. 8 Закону України "Про оподаткування прибутку підприємств" балансова вартість певної групи основних засобів збільшується на суму вартості їх придбання з урахуванням транспортних та страхових внесків, інших витрат, віднесених у зв'язку з таким придбанням, без сплаченого податку на додану вартість (якщо платник зареєстрований платником ПДВ).

Перевіряючи автотранспортні підприємства, слід мати на увазі, що у складі їх витрат основне місце займають витрати на пально-мастильні матеріали. Аудитору необхідно встановити, чи застосовуються на підприємстві Норми витрат палива і мастильних матеріалів на автомобільному транспорті, затверджені наказом Міністерства транспорту України від 10 лютого 1998р. №43. Норми витрат палива і мастильних матеріалів на автомобільному транспорті призначені для планування потреби підприємств у пально-мастильних матеріалах, контролю за їх витратами та ведення звітності.

Норми витрат пального — це встановлена допустима міра його споживання за певних умов експлуатації автомобілів. Для цього застосовують базові лінійні норми, встановлені за моделями автомобілів, та систему нормативів і коригуючі коефіцієнтів, які дають змогу враховувати обсяг виконаної транспортної роботи, кліматичні, дорожні та інші умови експлуатації. Отже, аудитору слід визначити, чи правильно підприємство застосовує необхідні базові лінійні норми для певних видів автомобілів, а крім того норми на:

- виконання транспортної роботи (додаткові витрати палива за умов руху з вантажем);
- 1т спорядженої маси (додаткові витрати палива за зміни спорядженої маси автомобіля, причепа або напівпричепа);
- поїздки з вантажем (збільшення витрат палива, пов'язане із маневруванням та виконанням операцій завантаження й розвантаження);
- пробіг за виконання спеціальної роботи;
- роботу спеціального обладнання;
- роботу незалежного обігрівача;
- коефіцієнти використання.

Від правильності застосування норм витрат та коригуючих коефіцієнтів залежить правильність визначення прибутку, оскільки пально-мастильні матеріали на певний транспорт є одним із основних елементів витрат, які враховуються при визначенні фінансового результату на автотранспортних підприємствах.

Автотранспортні підприємства займаються перевезенням вантажів, тому для того, щоб підтвердити правомірність формування витрат і доходів щодо вказаних перевезень, аудитору необхідно перевірити правильність оформлення первинних підтверджувальних документів.

Тема 5. Особливості аудиту в акціонерних товариствах

Розвиток колективної форми власності неможливий без існування акціонерних товариств. Контроль за їх діяльністю здійснює Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку.

Згідно із Законом України "Про аудиторську діяльність" аудит акціонерних товариств є обов'язковим. Проведення аудиторських перевірок акціонерних товариств здійснюється з метою:

- захисту прав акціонерів та інвесторів через розкриття достовірної інформації;
- підтвердження повноти й достовірності бухгалтерської звітності;
- визначення реального фінансового стану акціонерних товариств.

Під час проведення аудиту слід керуватися загальною методологією аудиту окремих об'єктів та господарських операцій бухгалтерського обліку підприємств України. Аудиторською палатою України схвалено Методичні рекомендації щодо підготовки аудиторського висновку при перевірці відкритих акціонерних товариств та підприємств — емітентів облігацій (крім комерційних банків) від 23 лютого 2001 р. протокол № 99. У цьому документі визначено перелік питань, на основі яких незалежні аудитори (фірми) мають підтвердити повноту та достовірність бухгалтерської звітності акціонерних товариств і підприємств — емітентів облігацій і сформулювати на цій основі висновки про їх реальний фінансовий стан.

Аудитор може самостійно вилучити питання, які є несуттєвими для підприємства, що перевіряється. Він має право включити додаткові питання, які, на його думку, є важливими для складання висновку про реальний фінансовий стан. Аудиторська перевірка передбачає обов'язкове відображення таких даних:

- відомості про аудитора;

- основні відомості про емітентів (кількість акціонерів, власників облігацій, виплата дивідендів);

- основні відомості про умови на проведення аудиту.

Змістовна частина аудиторського висновку характеризує стан бухгалтерського обліку на підприємстві. У цьому розділі рекомендується перевірити:

- форму ведення бухгалтерського обліку;
- відповідність бухгалтерського обліку вимогам Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні", затверджених стандартів та інших нормативних документів з питань організації бухгалтерського обліку;
- своєчасність складання фінансової звітності;
- наявність і незмінність (або обґрунтованість змін) облікової політики відкритого акціонерного товариства (підприємства — емітента облігацій) за період, що перевіряється.

Аудитор повинен підтвердити правильність ведення бухгалтерського обліку, класифікації та оцінки всіх видів активів відкритого акціонерного товариства (підприємства — емітента облігацій):

- основних засобів, нематеріальних активів, інших необоротних матеріальних активів та їх зносу (амортизації):

- наявність власних та орендованих основних засобів, достовірність їх оцінки, відповідність критеріям визнання за П(С)БО 7 "Основні засоби";

- відповідність аналітичного та синтетичного обліку основних засобів згідно з П(С)БО 7 "Основні засоби";

- правильність відображення в обліку та звітності надходжень, реалізації, ліквідації й іншого вибуття, інвентаризації, ремонту, модернізації та переоцінки основних засобів відповідно до П(С)БО 7 "Основні засоби";

- відповідність методів визначення зносу (амортизації) основних засобів за П(С)БО 7 "Основні засоби" та обраної підприємством облікової політики. Забезпечення незмінності визначених методів протягом звітного періоду. Правильність податкового обліку основних засобів та їх амортизації;

- облік інших необоротних активів відповідно до П(С)БО 7 "Основні засоби";

- склад нематеріальних активів, достовірність і повноту їх оцінки згідно з П(С)БО 8 "Нематеріальні активи";

- правильність відображення в обліку надходжень, зносу (амортизації) нематеріальних активів, реалізації та іншого вибуття;

- розкриття інформації у примітках до фінансових звітів про основні засоби та нематеріальні активи.

Фінансових інвестицій:

- склад та структура фінансових інвестицій;

- визначення первісної вартості та подальшої оцінки фінансових інвестицій відповідно до П(С)БО 12 "Фінансові інвестиції";

- правильність зберігання придбаних цінних паперів, оплата послуг депозитарію відповідно до договору;

- правильність документального оформлення та відображення в обліку операцій з цінними паперами;

- достовірність визначення й відображення в обліку фінансових результатів від реалізації цінних паперів;

- правильність обліку фінансових інвестицій в асоційовані та дочірні підприємства, а також для здійснення спільної діяльності згідно з П(С)БО 12 "Фінансові інвестиції";

Запасів:

- відповідність порядку визнання та первісної оцінки придбання запасів П(С)БО 9 "Запаси";
- забезпечення незмінності визначених методів оцінки вибуття запасів протягом звітного періоду;
- правильність оцінки запасів на дату балансу згідно з прийнятою на підприємстві обліковою політикою.

Витрати виробництва та обігу:

- відповідність обліку витрат П(С)БО 16 "Витрати" (склад витрат, правильність порядку розподілу загально виробничих витрат);
- відповідність податкового обліку валових витрат Закону України "Про оподаткування прибутку підприємств"

Дебіторська заборгованість:

- визнання й оцінка реальності дебіторської заборгованості відповідно до П(С)БО 10 "Дебіторська заборгованість";
- розкриття інформації про дебіторську заборгованість;
- метод визначення величини резерву сумнівних боргів.

Для підтвердження реальності розміру зобов'язань у фінансовій звітності, факту проведення інвентаризації зобов'язань за звітний період перевіряють:

- визнання, облік та оцінку зобов'язань відповідно до П(С)БО 11 "Зобов'язання";
- структуру зобов'язань (за строками погашення). Співвідношення власних та позикових коштів;
- правильність обліку довгострокових зобов'язань;
- правильність обліку та відображення в балансі поточних зобов'язань;
- наявність непогашеної заборгованості за позиками банків. Проценти, що належать до сплати, в тому числі строк сплати яких настав.

Особливу увагу при проведенні аудиторської перевірки акціонерних товариств слід приділити формуванню й відображенню статутного капіталу. Аудитор перевіряє відповідність даних бухгалтерського обліку і установчих документів. Для цього потрібно зіставити суми, наведені в розділі I пасиву балансу в рядку "Статутний капітал" та за рахунком 40 "Статутний капітал" Головної книги і дані зареєстрованого статутного фонду за установчими документами.

Синтетичний і аналітичний облік на рахунку 40 "Статутний капітал" перевіряють за даними реєстру власників іменних цінних паперів. Аудитор повинен впевнитись у тому, що на підприємстві правильно здійснюється облік статутного фонду, тобто виконується вимога щодо ведення субрахунків до рахунку 40 "Статутний капітал".

Підтвердження правильності та адекватності визначення власного капіталу, його структури та призначення:

Статутний капітал:

- розмір статутного капіталу, заявлений та сплачений;
- склад і структура статутного капіталу (кількість та вид акцій, номінальна вартість);
- додержання строків відкритої підписки на акції та строків оплати в разі випуску цінних паперів на період перевірки;
- додержання правил і вимог додаткового випуску акцій згідно із Законом України "Про цінні папери і фондову біржу";
- наявність і порядок оцінки вкладів у статутний фонд згідно із установчими документами. Для вкладів, внесених у матеріальній формі, має бути наведено їх перелік із зазначенням дати випуску, вартості майна (узгодженої з учасниками товариства) та нематеріальних активів;

- порядок формування та змін статутного капіталу, додержання вимог Закону України "Про господарські товариства" та Положення про порядок збільшення (зменшення) розміру статутного фонду акціонерного товариства (в новій редакції), затвердженого рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 16 жовтня 2000 р. № 158, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України від 27 жовтня 2000 р. № 753/4974;

- порядок ведення аналітичного обліку до рахунку 40 "Статутний капітал";
- своєчасність і достовірність записів про зміни прав власності у разі ведення реєстру власників цінних паперів на підприємстві;

- правильність відображення в обліку додатково вкладеного капіталу та його використання;

- правильність відображення в обліку іншого додаткового капіталу та його використання;

- порядок формування і правильність відображення в обліку резервного капіталу та його використання;

- порядок розподілу прибутку згідно із статутом та рішенням зборів акціонерів;

- правильність відображення в обліку нерозподіленого прибутку та його використання;

- правильність відображення в обліку неоплаченого капіталу, перевірка строків погашення заборгованості засновниками, учасниками, акціонерами;

- правильність відображення в обліку вилученого капіталу, порядок викупу акцій власної емісії та їх подальше використання, аналіз співвідношення ціни викупу і номінальної вартості акцій.

Аудитору слід також перевірити операції викупу акцій у акціонерів щодо правильності утримання прибуткового податку, правильність нарахування та сплати дивідендів. Джерелом є прибуток акціонерного товариства після сплати податків. Дивіденди на акції держави мають бути перераховані до держбюджету. Особливу увагу треба приділити випадкам, коли нараховані дивіденди є об'єктом оподаткування для фізичних осіб, перевірити правильність оподаткування.

У разі бартерних виплат дивідендів аудитор повинен оцінити такі операції як негативні. Коли нараховані дивіденди не виплачуються, а спрямовуються на придбання акцій, це є порушенням ст. 8, 12, 19 Закону України "Про цінні папери та фондову біржу", адже їх можна придбати лише за рахунок прибутку.

Особливістю діяльності акціонерних товариств є операції щодо нарахування та виплати дивідендів акціонерам за результатами фінансово-господарської діяльності. Перевіряючи облік таких операцій, звертають увагу на правильність оподаткування виплачених дивідендів.

Згідно із ст. 7 Закону України "Про оподаткування прибутку підприємств", виплачуючи дивіденди своїм акціонерам (власникам), акціонерне товариство має нараховувати та утримувати податок на дивіденди у розмірі 30% нарахованої суми виплат незалежно від того, чи є емітент платником податку на прибуток.

Цей податок перераховується до бюджету до виплат дивідендів або разом з нею.

Податок на дивіденди не стягується у разі виплати дивідендів у вигляді акцій (частки, паю), емітованих підприємством, яке нараховує дивіденди, за умови, що така виплата не змінює частки участі всіх акціонерів (власників) у статутному фонді підприємства-емітента.

Аудитор, перевіряючи оподаткування дивідендів за 1996—1997 рр., повинен простежити, чи утримувалися з нарахованих дивідендів 15% прибуткового податку.

Суми дивідендів, які оподатковувались під час їх виплати згідно із Законом України "Про внесення змін до Декрету Кабінету Міністрів України "Про прибутковий податок з громадян" від 13 лютого 1998 р. № 129/98-ВР, до сукупного оподаткованого

доходу громадян не включаються, оскільки цим Законом внесено зміни до ст. 5 Декрету Кабінету Міністрів України "Про прибутковий податок з громадян".

Отже, дивіденди, нараховані за I квартал 1998 р., мають оподатковуватися лише податком за ставкою 30%.

Окремим питанням під час аудиторської перевірки виступають операції з цінними паперами. Тут аудитор повинен перевірити формування балансової вартості паперів відповідно до фактичних витрат на їх придбання (Купівельна ціна + Додаткові витрати); правильність відображення операцій в обліку на основі правильно оформлених документів — актів, договорів.

Для підтвердження реальності та точності фінансових результатів діяльності, відображених у фінансовій звітності, перевіряють:

- достовірність даних про виручку (валовий дохід) від реалізації продукції (робіт, послуг) згідно з П(С)БО 15 "Дохід";
- правильність класифікації та оцінки доходу;
- правильність визначення доходу відповідно до податкового обліку, що регулюється Законом України "Про оподаткування прибутку підприємств";
- правильність визначення балансового та оподаткованого прибутку згідно з чинним законодавством;
- правильність обліку та покриття збитків минулого року, наявності й використання прибутків минулого року.

Визначення стану бухгалтерського обліку та звітності:

- форма ведення бухгалтерського обліку;
- додержання вимог П(С)БО 1 та інших нормативних документів з питань організації бухгалтерського обліку;
- висновки про проведення річної інвентаризації відповідно до вимог чинного законодавства;
- своєчасність складання бухгалтерської та статистичної звітності;
- підтвердження відповідності даних фінансової звітності відкритого акціонерного товариства (підприємства — емітента облігацій) даним обліку та відповідності даних окремих форм звітності один одному.

На основі отриманих облікових даних аудитор здійснює аналіз показників фінансового стану відкритого акціонерного товариства.

Особливості аудиту акціонерів — засновників комерційних банків

Відповідно до Положення про порядок створення і державної реєстрації банків, відкриття їх філій, представництв, відділень, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 31 серпня 2001 р. № 375, юридичні особи — учасники банку незалежно від їх організаційно-правової форми та форми власності і які зобов'язані вести бухгалтерський облік і подавати фінансову звітність, повинні надавати висновок аудиторської фірми щодо:

- достовірності звітності, що ґрунтується на основі даних первинного бухгалтерського обліку, грошових документів, наявної готівки та цінних паперів тощо;
- повноти і відповідності чинному законодавству України та встановленим вимогам положень (стандартів) бухгалтерського обліку фінансово-господарської діяльності;
- наявності власних коштів (власного капіталу) в розмірі, що забезпечує 100 % виконання зобов'язань щодо формування статутного капіталу банку, або їх (його) відсутності на основі розрахунку власних коштів (власного капіталу) юридичних осіб — учасників (за балансом);
- економічної оцінки фінансового стану та платоспроможності за останній рік і станом на дату проведення аудиту на основі розрахунку рекомендованих показників платоспроможності та фінансової стійкості учасників банку — резидентів України (за

балансом);

- фактичного виконання зобов'язань із формування статутного капіталу банку в грошовій формі на основі даних платіжних документів, виписок із поточного рахунку тощо;
- будь-якої іншої інформації.

Аудиторська перевірка юридичної особи — засновника (акціонера, учасника) банку здійснюється за певний строк станом на перше число кожного місяця, у якому юридична особа зробила внесок до статутного капіталу банку згідно з чинним законодавством України в сфері фінансово-господарської діяльності та оподаткування відповідно до правил введення бухгалтерського обліку та складання звітності.

Аудитору треба впевнитись у достовірності:

— бухгалтерської та фінансової звітності юридичних осіб — учасників банку, які матимуть істотну участь у банку, за останні чотири звітних періоди (квартали), засвідчені підписами керівника та головного бухгалтера (за наявності посади), а також відбитком печатки юридичні особи:

— небанківських установ — за формою № 1 "Баланс", яка передбачена П(С)БО 2 "Баланс", за формою № 3 "Звіт про фінансові результати", передбаченою П(С)БО 3 "Звіт про фінансові результати" та за формою № 4 "Звіт про власний капітал" відповідно до П(С)БО 5 "Звіт про власний капітал", затвердженими наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. № 87 і зареєстрованими у Міністерстві юстиції України 21 червня 1999 р. за №399/3692;

— банків — за формами № 1-КБ та № 2-КБ, затвердженими постановою Правління Національного банку від 12 грудня 1997 р. № 436 "Про затвердження Правил організації фінансової та статистичної звітності банків України".

Бухгалтерська та фінансова звітність інших юридичних осіб — учасників банку подаються станом на перше число місяця, у якому вони вносять кошти до статутного капіталу банку, та засвідчуються аудиторською фірмою. Для учасників, які зареєстровані в тому самому місяці, в якому здійснено внесок до статутного капіталу, фінансова та бухгалтерська звітність подаються на перше число місяця, що настає після сплати внеску. Він встановлює наявність або відсутність у юридичної особи — засновника (акціонера, учасника) банку коштів для здійснення внеску до статутного капіталу банку. Такий висновок роблять на основі розрахунку власних коштів юридичних осіб — засновників (акціонера, учасника) комерційного банку.

На основі первинних документів (платіжні документи та виписки з кожного рахунку) аудитор підтверджує, що юридична особа — засновник (акціонер, учасник) банку фактично внесла гроші до статутного капіталу банку та визначає джерело сплати внеску.

Під час аудиту треба провести **перевірку фінансового стану** і дати оцінку платоспроможності акціонерів (учасників) банку станом на перше число місяця, в якому юридичними особами учасниками були зроблені внески до статутних фондів банку.

Оцінка платоспроможності здійснюється за системою таких показників:

1) *платоспроможності*: коефіцієнт загальної ліквідності; коефіцієнт поточної (проміжної) ліквідності; коефіцієнт абсолютної (строкової) ліквідності;

2) *фінансової стійкості*:

коефіцієнт співвідношення залучених і власних коштів; коефіцієнт фінансової незалежності.

В аудиторський висновок також може бути внесена будь-яка інформація, що, на думку аудитора, розширює уявлення про фінансовий стан засновника (акціонера, учасника) банку.

Тема 6. Особливості аудиторських перевірок страхових організацій

Страхування- це вид цивільно-правових віднови щодо захисту майнових інтересів громадян і юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або чинним законодавством за рахунок коштів страхових платежів (страхових внесків і премій).

Страхова діяльність регулюється Законом України „Про страхування” і іншими нормативно-правовими актами

Основними задачами аудиту страхової діяльності є:

1. Перевірка того, на які види страхування видана ліцензія, чи займається страхова організація тільки тими видами страхування, що визначені в ліцензії.

2. Перевірка дотримання страхових правил (умов) страхування (за кожним видом страхування), якими передбачаються:

- об'єкти страхування;
- страхові суми;
- і - страхові ризики;
- права та обов'язки сторін договору страхування;
- умови виплати страхових сум;
- страхові тарифи й ін.

3. Перевірка дотримання страховою організацією умов забезпечення платоспроможності:

- наявність оплаченого статутного капіталу,
- наявність гарантійного фонду страховика;
- правильність створення й сум страхових резервів, достатніх для майбутніх виплат страхових сум і відрахувань;
- дотримання перевищення фактичного запасу платоспроможності страховика над розрахунковим нормативним запасом платоспроможності.

4. Контроль правильності формування і відображення в обліку доходів від страхової діяльності (зароблених страхових платежів; комісійних винагород за перестрахування; частин від страхових сум і страхових відшкодувань, сплачених перестраховальниками, повернених сум з централізованих страхових резервних фондів; повернених сум технічних резервів, інших, ніж резерв зароблених премій), витрат страховика (виплат страхових сум і страхових відшкодувань; відрахувань до централізованих страхових резервних фондів; відрахувань до технічних резервів; інших, ніж резерв незароблених премій; витрат на страхування, які можна вважати такими, що належать до собівартості страхової послуги) і результатів його діяльності.

5. Перевірка обліку розрахунків із страхувальниками.

6. Перевірка обліку страхових резервів - записів на рахунку 49 "Страхові резерви" (відповідних субрахунках).

7. Підтвердження вірогідності показників фінансової звітності страхової організації.

8. Перевірка показників Звіту про страхову діяльність у складі спеціалізованих форм звітності (доходів, витрат страховика, забезпечення його платоспроможності, розміщення страхових резервів та ін.), зіставлення їх з даними фінансової звітності, синтетичного й аналітичного обліку страхової організації.

Вивчення аудитором фінансової звітності й показників спеціалізованих форм Звіту про страхову діяльність дозволить зробити наступні висновки і відбити їх в аудиторському висновку й аудиторському звіті:

- про фінансовий стан страхової організації у відношенні її платоспроможності;
- про достатність резервних фондів і їх використання;
- про забезпеченість страховиків гарантією на дотримання страховою організацією договірних умов за термінами і обсягом виплати коштів, що їм належать;
- про запобігання банкрутства страхової організації й ін.

**3.ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ)
ЗАНЯТЬ, ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ**

Теми семінарських, практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1: Особливості аудиторських перевірок суб'єктів торгової діяльності	6	-
2	Тема 2: Аудиторська перевірка сфери послуг	5	-
3	Тема 3: Методика аудита сільськогосподарських підприємств	5	-
4	Тема 4: Особливості аудиторської перевірки будівних та транспортних підприємств	5	-
5	Тема 5: Особливості аудиторських перевірок акціонерних товариств	5	-
6	Тема 6: Особливості аудиторських перевірок страхових організацій	6	-
	Разом	32	0

Тема 1: Особливості аудиторських перевірок суб'єктів торгової діяльності

Завдання 1. Підприємство «Спецторг» з січня 2019 року ухвалив рішення займатися торгівельною діяльністю за готівкові кошти і надавати побутові послуги. Вартість одного патенту становить 320 грн. / Міс.

Загальна сума доходу за 1 квартал 2019 року - 1500 тис. грн., В тому числі доходи від торгівлі за готівкові кошти - 800 тис. грн., Доходи від надання побутових послуг - 80 тис. грн.

Загальна сума витрат за 1 квартал 2019 р склала 960 тис.грн, в тому числі витрати на торгівлю за готівкові кошти - 47- тис.грн., На надання послуг - 80 тис.грн, витрати, які одночасно пов'язані з усіма видами діяльності - 110 тис. грн.

Загальна сум амортизаційних відрахувань за 1 квартал 2019р. становить 30 тис. грн - основні фонди одночасно використовуються в усіх видах діяльності.

Підприємство «Спецторг» розрахувало податкове зобов'язання з податку на прибуток за 1 квартал 2019 року в розмірі 116 340 грн. Потрібно перевірити правильність розрахунку.

Завдання 2. Підприємство «Талісман» займається декількома виду діяльності: виробництвом виробів з природного каменю, діяльністю з надання послуг у сфері грального бізнесу та роздрібною торгівлею.

Основні показники діяльності підприємства за 1 півріччя 2019р.

Показатели:	Сумма,грн.
Доход, в том числе:	350000
- доход от производственной деятельности	200000
- доход от предоставления услуг в сфере игорного бизнеса	100000
- доход от розничной торговли	50000
Расходы, в том числе:	270000
-расходы, связанные с производством продукции;	120000

- расходы, связанные с предоставлением услуг в сфере игорного бизнеса	70000
- расходы, связанные с осуществлением розничной торговли	36000
- расходы, одновременно связанные с осуществлением всех видов деятельности	44000
Сумма амортизационных отчислений, в том числе:	30000
-аморт. отчисления по ОФ, используемым в производстве	16000
-аморт. отчисления по ОФ, используемым при осуществлении деятельности по предоставлению услуг в сфере игорного бизнеса	4000
-аморт. отчисления по ОФ, используемым во всех видах деятельности	10000
Стоимость приобретенных торговых патентов:	20500
- на осуществление деятельности по предоставлению услуг в сфере игорного бизнеса	16200
- на осуществление розничной торговли	4300

Підприємство «Талісман» за результатами роботи за 1 півріччя розрахувало розмір податкового зобов'язання в сумі 6,1 тис. Грн. Потрібно перевірити правильність розрахунку.

Завдання 3. Є бухгалтерська, економічна і юридична документація фірми-клієнта (наприклад, баланс, звіт про прибутки і збитки, звіт про рух капіталу, звіт про рух грошових коштів, додаток до бухгалтерського балансу, пояснювальна записка, кон'юнктурний огляд виробнича програма, накази, господарські договори, штатний розклад, схема документообігу, аудиторський висновок за попередній рік і ін.).

потрібно:

1. Встановити, які відомості повинен отримати аудитор в ході планування.
2. Визначити, за допомогою яких процедур слід планувати проведення перевірки (загальний підхід).

Завдання 4. Фірма К вибрала вас аудитором в перший раз. Контракт з попереднім аудитором був припинений через несвоєчасне надання висновку.

У фірми є два незалежних підрозділи. Перше і головний офіс знаходяться в одному місці. Перший підрозділ виробляє опалювальні системи для офісів, заводів та ін. Всі роботи виконуються на замовлення споживачів. Друге підрозділ знаходиться в 250 км від першого і виробляє побутову електротехніку.

У кожному підрозділі працює свій бухгалтер. Звіт про прибутки і збитки та баланс готуються окремо, потім в головному офісі складається консолідована звітність. В останні роки перший підрозділ стало дуже прибутковим, в той час як рентабельність другого знизилася. Рада директорів займається пошуком покупців для другого підрозділу. Якщо їх не знайдуть, то воно буде закрито.

Менеджери першого підрозділу відрізняються високим професіоналізмом і володіють хорошою репутацією. Директора сподіваються підняти курс акцій підприємства, оголошуючи результати діяльності по цьому підрозділу раніше, ніж це зроблять конкуренти. Тому вони бажають, щоб аудиторський висновок по бухгалтерській звітності було підготовлено якомога раніше. Вони настільки "приховують" комерційну інформацію, що вже оголосили кільком журналістам, які висвітлюють аналіз бізнесу, про свої очікування, що прибуток за поточний рік по першому підрозділу перевищить торішню, по крайній мірі, на 30%.

Потрібно перерахувати індикатори ризику та шляхи їх можливого подолання.

Тема 2: Аудиторська перевірка сфери послуг

Завдання 1. Фірма К звернулась до аудиторської фірми з пропозицією укласти договір про надання послуг щодо визначення оцінки нанесеного збитку будівельною організацією, яка здійснює ремонт на території, прилеглій до складських приміщень фірми К.

Варіанти:

1. Ремонт на території, прилеглій до складських приміщень, став причиною виникнення пожежі, при якому всі матеріальні цінності повністю згоріли.

2. Ремонт на території, прилеглій до складських приміщень, став причиною прориву в водопостачальних мережах. В результаті затоплення складських приміщень матеріальні цінності прийшли в повну або часткову непридатність для виробничого споживання.

Потрібно встановити, які докази необхідно зібрати аудитору при визначенні оцінки завданих збитків. Яким чином аудитор може визначити оцінку завданих збитків?

Завдання 2. При здійсненні аудиторської перевірки фірми К аудитором були зібрані такі докази:

- 1) аналіз фактичних витрат, підготовлений співробітником фірми К;
- 2) виписка з реєстру акціонерів, що підтверджує наявність акцій у власності фірми К;
- 3) акт інвентаризації матеріальних цінностей за результатами інвентаризації, проведеної за участю аудитора.

Потрібно розподілити докази за ступенем їх важливості.

Завдання 3. Фірма К в 2019 р звернулась до аудиторської фірми з пропозицією укласти договір на послуги з підтвердження бухгалтерської звітності за 2017 р.

Фірма К здійснює свою діяльність на ринку цінних паперів з 2003 р. Фінансові результати діяльності за 2013-2016 рр. стабільні і високі.

Аудиторська фірма, здійснюючи перевірку бухгалтерської звітності фірми К, повинна підтвердити оцінку капітальних вкладень в будівництво будівлі.

Потрібно встановити, які докази необхідно одержати аудитору при підтвердженні статті "Капітальні вкладення" в частині будівництва нового будинку.

Тема 3: Методика аудита сільськогосподарських підприємств

Завдання 1. Підприємство «Колос» розрахувало суму єдиного податку 4 групи за наступною інформацією:

- площа ріллі - 12 га;
- грошова оцінка ріллі - 845 грн. / га;
- площа сіножатей - 45 га;
- грошова оцінка сіножатей - 124 грн. / га;
- площа пасовищ - 14,8 га;
- грошова оцінка пасовищ - 401 грн. / га;
- площа багаторічних насаджень - 8 га;
- грошова оцінка - 1023 грн. / га;
- площа земель водного фонду - 0,5 га;
- грошова оцінка - 798 грн. / га.

Підприємство щорічно сплачує 786,9 грн. єдиного податку.

Потрібно перевірити правильність нарахування єдиного податку.

Завдання 2. Підприємство «Колос» за результатами 2019 р нарахувало 978 грн.

Єдиной податок Підприємство перераховувало в 2019 році:

1 кв. - 70 грн .; 2 кв.- 308 грн .; 3 кв. - 90,5 грн .; 4 кв. - 509,5 грн.

Потрібно перевірити правильність розподілу сплати єдиного податку.

Завдання 3. Визначити щоквартальну сум єдиного податку і терміни його сплати, якщо фермерське господарство володіє сіножатями площею 15 га. Грошова оцінка 1 га становить 40 тис. грн.

Завдання 4. Підприємство зібрало 18000 ц зерна пшениці ярої і 1400 ц зерновідходів, що містять зерно на рівні 35%. В результаті отримана побічна продукція - солома в кількості 1055000 грн.

Солому комісія оцінила за нормативними витратами на її заготівлю - 22400 грн.

Підприємство оцінило собівартість 1 ц зерна в розмірі 65,85 грн., а зерновідходів в розмірі 20,55 грн.

Потрібно перевірити правильність розрахунку собівартості 1 ц зерна і зерновідходів.

Тема 4: Особливості аудиторської перевірки будівних та транспортних підприємств

Завдання 1. Будівельна фірма побудувала будинок на своїй землі для експлуатації у своїх цілях. Аудитор отримав документацію, яка відображатиме витрати, пов'язані з будівництвом.

потрібно:

1. Знайти докази, що підтверджують або спростовують правильність собівартості будівництва.

2. Отримати від незалежних третіх осіб підтвердження вірності відображених в звітності витрат.

Завдання 2. Перерахуйте основні джерела отримання доказів для досягнення таких цілей, як право власності на землю та будівлі.

Завдання 3. Аудитором були проведені наступні процедури;

1) перевірка документів про реєстрацію транспортних засобів;

2) перевірка документів на їх придбання;

3) перевірка фактичної наявності транспортних засобів;

4) отримання усних підтверджень від продавця транспортних засобів.

Потрібно визначити, які з наведених процедур нададуть дані про право власності компанії на транспортні засоби.

Завдання 4. Проведено наступні процедури аудиту:

1. Перевірка віднесення на рахунок 28 «Товари» товарів, які перебувають на зберіганні в іншому місці.

2. Зіставлення даних аналітичного обліку за рахунком 28 і інвентаризаційної відомості (при цьому особлива увага приділяється дорогим товарам).

3. Перевірка правильності обліку залежаних і застарілих товарів.

4. Перевірка повноти кодуювання всіх товарно-матеріальних цінностей за даними інвентаризаційної відомості та поточного обліку.

Потрібно визначити, з яких наведених процедур будуть отримані точні дані щодо уцінки товарів.

Критерії оцінювання результативності роботи студентів на практичному занятті

- міра повноти застосування практичних прийомів і методів аналізу теоретичних положень і концепцій учбової дисципліни;
- міра повноти застосування придбаних студентами умінь і навичок використання сучасних теоретичних методів в рішенні конкретних практичних завдань;
- міра повноти застосування творчого професійного мислення;
- міра повноти використання професійних знань в учбових умовах - оволодіння термінологією відповідної дисципліни;
- міра повноти оволодіння уміннями і навичками постановки і рішення проблем і завдань.

Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		денна	заочна
1	2	3	4
1	Опрацювання та підготовка огляду опублікованих у фахових та інших виданнях статей	10	30
2	Опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу	20	30
3	Підготовка до практичних занять	10	-
4	Підготовка та оформлення схем, таблиць, графіків, діаграм, медіа-презентацій тощо	10	30
5	Поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації	10	30
6	Систематизація вивченого матеріалу перед запитом	26	26
	Разом	86	146

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИКОНАННІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Якісними критеріями оцінювання виконання індивідуальних контрольних завдань студентами є:

1. Повнота виконання завдання:

- Елементарна;
- Фрагментарна;
- Повна;
- Неповна.

2. Рівень самостійності студента

- під керівництвом викладача;
- консультація викладача;
- самостійно.

3. Сформованість навчально-інформаційних умінь (роботи з підручником, володіння різними способами читання, складання плану, рецензій, конспекту, вміння користуватися бібліотекою, спостереження, експеримент тощо)

4. Сформованість навчально-інтелектуальних умінь (визначення понять, аналіз, синтез, порівняння, класифікація, систематизація, узагальнення, абстрагування, вміння відповідати на запитання, виконувати творчі завдання тощо);

5. Рівень сформованості фахових методичних вмінь (вміння застосовувати на практиці набуті знання):

- низький – володіння умінням здійснювати первинну обробку навчальної інформації без подальшого її аналізу;
- середній – уміння вибирати відомі способи дій для виконання фахових завдань;
- достатній – застосовує набуті знання у стандартних практичних ситуаціях;
- високий – володіння умінням творчо-пошукової діяльності.

**4. ПИТАННЯ, ЗАДАЧІ, ЗАВДАННЯ АБО КЕЙСИ ДЛЯ
ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ І
ВМІНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ, ДЛЯ
КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ
НАВЧАЛЬНИМ ПЛАНОМ, ПІСЛЯТЕСТАЦІЙНОГО
МОНІТОРИНГУ НАБУТИХ ЗНАНЬ І ВМІНЬ З
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

4.1. ПИТАННЯ, ЗАДАЧІ, ЗАВДАННЯ АБО КЕЙСИ ДЛЯ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ І ВМІНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

ПИТАННЯ ДЛЯ УСНОГО ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ

Тема 1. Особливості аудиторських перевірок суб'єктів торгової діяльності

Питання:

Торгова діяльність, як об'єкт аудиту.

Методика аудиторських перевірок торгових підприємств.

Типові порушення в діяльності торгових підприємств.

Аудит підприємств громадського харчування.

Особливості податкового контролю діяльності підприємств торгівлі та харчування

Тема 2. Аудиторська перевірка сфери послуг

Питання:

Особливості перевірки житлова - комунального господарства.

Аудит туристичних послуг

Особливості аудиторської перевірки стоматологічних послуг

Тема 3. Методика аудита сільськогосподарських підприємств

Питання:

Особливості методики аудиту сільськогосподарських підприємств.

Аудит нарахування та сплати фіксованого сільськогосподарського податку

Типові порушення в діяльності сільськогосподарських підприємств

Тема 4. Особливості аудиторської перевірки будівних та транспортних підприємств

Питання:

Методика аудиту автотransпортних підприємств.

Особливості аудиторської перевірки залізничного транспорту.

Методика аудиту будівельних підприємств.

Типові порушення в діяльності будівельних підприємств.

Типові порушення в діяльності автотransпортних підприємств.

Тема 5. Особливості аудиторських перевірок акціонерних товариств

Питання:

Законодавча та нормативна база аудиту діяльності акціонерних товариств.

Порядок проведення аудиту акціонерних товариств.

Тема 6. Особливості аудиторських перевірок страхових організацій

Питання:

Аудит правових основ діяльності страхових організацій.

Аудит операцій страхування и перестраховування (отримання страхових премій та здійснення страхових виплат)

Аудит страхових резервів.

Критерії оцінювання здобувачів вищої освіти за відповіді на питання поточного контролю

Завданням поточного контролю є перевірка розуміння та засвоєння певного матеріалу, вироблених навичок проведення розрахункових робіт, умінь самостійно опрацьовувати тексти, здатності осмислити зміст теми чи розділу, умінь публічно чи письмово представити певний матеріал (презентація).

Якісними критеріями оцінювання виконання завдань поточного контролю є:

1. Повнота відповіді або виконання завдання:

- елементарна;
- фрагментарна;
- повна;
- неповна.

2. Рівень сформованості логічних умінь:

- елементарні дії;
- операція, правило, алгоритм;
- правила визначення понять;
- формулювання законів і закономірностей;
- структурування суджень, доводів, описів.

Поточний контроль за темою « Особливості аудиторських перевірок суб'єктів торгової діяльності»

Варіант 1

1. Чи обов'язково вітчизняному аудитору, використовувати у своїй роботі лист-зобов'язання?
А) так;
В) ні;
С) на свій розсуд;
Г) по домовленості з клієнтом
Відповідь: 1)А; 2)В; 3)С; 4)D; 5)-.
2. Які розділи повинна включати Програма аудиту?
А) задачі по дослідженню конкретних ділянок перевірки;
В) обсяг і терміни проведення процедур;
С) перелік процедур і методів перевірки;
D) усе перераховане.
Відповідь: 1)А; 2)В; 3)С; 4)D; 5)-.
3. Яку інформацію повинна містити робоча документація аудитора?
А) методика перевірки;
В) тесті, що були використані;
С) зроблені висновки і рекомендації;
D) усе перераховане.
Відповідь: 1)А; 2)В; 3)С; 4)D; 5)-.
4. Які документи залишаються в аудитора після перевірки?
А) аудиторський висновок;
В) аудиторський звіт;
С) робочі документи;
D) усе перераховане.
Відповідь: 1)А; 2)В; 3)С; 4)D; 5)-.
5. Яка основна відмінність підприємств з різними формами власності?
А) різним ступенем відповідальності по виконанню прийнятих зобов'язань і різним формування статутного фонду;
В) веденням бухгалтерського обліку;
С) розміру податку на прибуток.
D) різним порядком ведення податкового обліку
Відповідь: 1)А; 2)В; 3)С; 4)D; 5)-.
6. Який розмір штрафу, що накладається на посадових осіб підприємства, що працюють без державної реєстрації і ліцензії?
А) від 10 до 20 н.м.д.м.
В) від 100 до 200 н.м.д.м.
С) штраф не передбачений.
D) від 3 до 8 н.м.д.м.
Відповідь: 1)А; 2)В; 3)С; 4)D; 5)-.
7. Перевірка обґрунтованості норм витрат матеріалів досягається:
А) розрахунковим шляхом;
В) контрольним запуском матеріалів у виробництво;
С) інвентаризацією.
D) інспекцією
Відповідь: 1)А; 2)В; 3)С; 4)D; 5)-.
8. Які основні джерела аудиту грошових коштів?
А) податкова накладна;
В) прибуткові і видаткові ордери;

- В) виписка банку;
- Д) акт введення в експлуатацію.

Відповідь: 1)А; 2)В; 3)С; 4)Д; 5)-.

9. З чого починається перевірка схоронності основних засобів?

- А) раптової інвентаризації складів;
- В) контролю повноти закріплення об'єктів основних засобів за матеріально-відповідальними особами;
- С) перевірки правомірності і правильності формування груп основних засобів.
- Д) порядку вибуття основних засобів

Відповідь: 1)А; 2)В; 3)С; 4)Д; 5)-.

10. Який розмір штрафної санкції за порушення ліміту каси?

- А) у розмірі суми перевищення;
- В) у 5-ти кратному розмірі;
- С) у 2-х кратному розмірі.
- Д) у 10-ти кратному розмірі

Відповідь: 1)А; 2)В; 3)С; 4)Д; 5)-.

11. Які основні джерела інформації при контролі якості проведення інвентаризації ТМЦ?

- А) накази і розпорядження керівника підприємства про інвентаризації;
- В) баланс;
- С) головна книга;
- Д) порівнюючи відомості.

Відповідь: 1)А; 2)В; 3)С; 4)Д; 5)-.

12. Які утримання робляться з заробітної плати працівників?

- А) збір на соц. страхування від нещасних випадків і проф. захворювань;
- В) пенсійний фонд 2%;
- С) пенсійний фонд 32,3%.
- Д) прибутковий податок

Відповідь: 1)А; 2)В; 3)С; 4)Д; 5)-.

13. Терміни подачі авансових звітів по авансах, отриманим на господарські потреби?

- А) протягом 10 робочих днів;
- В) протягом 3-х робочих днів;
- С) наступного дня після одержання авансу.
- Д) терміни не встановлені

Відповідь: 1)А; 2)В; 3)С; 4)Д; 5)-.

14. Що відноситься до напрямків аудиту розрахункових операцій?

- А) розрахунки з підзвітними особами;
- В) розрахунки з постачальниками і покупцями;
- С) розрахунки з бюджетом;
- Д) усе перераховане.

Відповідь: 1)А; 2)В; 3)С; 4)Д; 5)-.

15. Який розмір штрафної санкції за не цільове використання коштів?

- А) у 2-х кратному розмірі;
- В) у розмірі витрачених сум;
- С) у 5-ти кратному розмірі.
- Д) штраф не передбачен

Відповідь: 1)А; 2)В; 3)С; 4)Д; 5)-.

16. Який розмір утримання податку з доходів громадян, що працюють за сумісництвом?

- А) відповідно до прогресивної шкали ставок;
- В) 20% від нарахованої заробітної плати;
- С) 13% від нарахованої заробітної плати.
- Д) цей податок за сумісництвом не утримується

Відповідь: 1)А; 2)В; 3)С; 4)Д; 5)-.

17. Який розмір штрафної санкції за не оприбуткування коштів?

- A) у 2-х кратному розмірі;
- B) у 5-ти кратному розмірі;
- C) у розмірі не оприбуткованих сум.
- D) штраф не передбачений

Відповідь: 1)A; 2)B; 3)C; 4)D; 5)-.

18. Що розуміють під формальною перевіркою документів?

- A) перевірка повноти і правильності заповнення реквізитів і наявності відповідних підписів;
- B) перевірка обчислень і підсумкових сум у документах;
- C) перевірка порівнянності показників звітності.
- D) логічне зіставлення показників.

Відповідь: 1)A; 2)B; 3)C; 4)D; 5)-.

19. Який етап аудита вважається початковим?

- A) знайомство з підприємством;
- B) проведення перевірки;
- C) підготовка до аудита і складання планів перевірки.
- D) складання програм аудиту.

Відповідь: 1)A; 2)B; 3)C; 4)D; 5)-.

20. Які основні джерела інформації аудита розрахунків по оплаті праці?

- A) розрахункові і платіжні відомості;
- B) прибуткові і видаткові ордери;
- C) лімітно-заборні картки.
- D) авансові звіти

Відповідь: 1)A; 2)B; 3)C; 4)D; 5)-.

**Критерії оцінювання здобувачів вищої освіти за виконання
контрольної роботи у вигляді тестових тематичних завдань**

У процесі поточного контролю здійснюється перевірка запам'ятовування та розуміння програмного матеріалу, набуття вміння і навичок конкретних розрахунків та обґрунтувань.

Шкала оцінювання за відповіді на питання поточного контролю

Поточне тестування та самостійна робота						Разом
Розділ 1			Розділ 2			60
T1	T2	T3	T4	T5	T6	
10	10	10	10	10	10	

4.2 КОНТРОЛЬНІ РОБОТИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ НАВЧАЛЬНИМ ПЛАНОМ

КОНТРОЛЬНА РОБОТА № 1

Варіант 1

1. Складіть перелік об'єктів аудиту для підприємств громадського харчування (мережа суші-барів). Завдання необхідно оформити у вигляді таблиці:

Об'єкт аудита	Метод аудиту	Джерела інформації
---------------	--------------	--------------------

2. Перерахуйте типові порушення в роботі житлово-комунальних підприємств.

3. ВАТ «Урожай» придбало для поливу саду насосну станцію вартістю 58200 грн (в т.ч. ПДВ 9700 грн), яку встановили на самостійно виготовленому фундаменті. Витрати на доставку найманим транспортом склали 1050 грн (ПДВ 175 грн). Витрати на будівництво фундаменту 5900 (2500 грн. - зарплата і ЄСВ, 3400 грн - вартість матеріалів). Ліквідаційна вартість об'єкта визначена комісією в сумі 4700 грн. Строк корисного використання - 60 місяців. Об'єкт введений в експлуатацію в грудні 2019 року.

Для краплинного зрошення придбані поліетиленові труби довжиною 5000 м на суму 11250 грн (у т.ч. ПДВ - 1875 грн) та інші допоміжні матеріали (фільтри, крани, інжектори) на суму 2400 грн (у т.ч. ПДВ - 400 грн) .

На підставі договору підряду з матеріалів підрядника побудований колодязь для забору води вартістю 26700 грн (в т.ч. ПДВ - 4450 грн). Термін експлуатації колодязя 15 років. Ліквідаційна вартість об'єкта визначена комісією в сумі 0 грн.

Потрібно розрахувати суму нарахованої амортизації в січні 2020 року по обладнанню

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ **за відповіді на питання і завдання поточного контролю**

У процесі поточного контролю здійснюється перевірка запам'ятовування та розуміння програмного матеріалу, набуття вміння і навичок конкретних розрахунків та обґрунтувань, опрацювання, публічного та письмового викладу (презентації) певних питань дисципліни.

Шкала оцінювання

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів
5	<ul style="list-style-type: none">▪ Завдання відзначається повнотою виконання без допомоги викладача.▪ Визначає рівень поінформованості, потрібний для прийняття рішень. Вибирає інформаційні джерела, адекватні цілі проекту.▪ Користується широким арсеналом засобів доказу своєї думки, вирішує складні проблемні завдання методичного характеру; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозування педагогічних явищ; уміє ставити та розв'язувати проблеми▪ Робить висновки і приймає рішення у ситуації невизначеності. Володіє уміньми творчо-пошукової діяльності.
4	<ul style="list-style-type: none">▪ Завдання відзначається неповнотою виконання без допомоги викладача.▪ Інтерпретує отриману інформацію у контексті своєї діяльності. Критично ставиться до отриманої інформації; наводить аргументи▪ Студент може зіставити, узагальнити, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних педагогічних ситуаціях.
3	<ul style="list-style-type: none">▪ Завдання відзначається фрагментарністю виконання за консультацією викладача або під його керівництвом.▪ Усвідомлює недостатній обсяг інформації. Застосовує запропонований викладачем спосіб отримання інформації з одного джерела; має фрагментарні уявлення про роботу з науковим джерелом.▪ Демонструє розуміння отриманої інформації. Демонструє розуміння висновків з певного питання. Відсутні сформовані уміння та навички.▪ Володіє умінням здійснювати первинну обробку навчальної інформації без подальшого її аналізу.
2	<p>Завдання відзначається фрагментарністю виконання під керівництвом викладача.</p> <p>Необхідні практичні уміння роботи не сформовані, більшість передбачених навчальною програмою навчальних завдань не виконано.</p>

5. ЗАВДАННЯ СЕМЕСТРОВИХ ЕКЗАМЕНІВ

(чотирирівнева шкала оцінювання)

Орієнтовні питання семестрового екзамену

1. Торгова діяльність, як об'єкт аудиту.
2. Методика аудиторських перевірок торгових підприємств.
3. Типові порушення в діяльності торгових підприємств.
4. Аудит підприємств громадського харчування.
5. Особливості податкового контролю діяльності підприємств торгівлі та харчування
6. Особливості перевірки житлового - комунального господарства.
7. Аудит туристичних послуг
8. Особливості аудиторської перевірки стоматологічних послуг
9. Особливості методики аудиту сільськогосподарських підприємств.
10. Аудит нарахування та сплати фіксованого сільськогосподарського податку
11. Типові порушення в діяльності сільськогосподарських підприємств
12. Методика аудиту автотранспортних підприємств.
13. Особливості аудиторської перевірки залізничного транспорту.
14. Методика аудиту будівельних підприємств.
15. Типові порушення в діяльності будівельних підприємств.
16. Типові порушення в діяльності автотранспортних підприємств.
17. Законодавча та нормативна база аудиту діяльності акціонерних товариств.
18. Порядок проведення аудиту акціонерних товариств.
19. Аудит правових основ діяльності страхових організацій.
20. Аудит операцій страхування и перестрахування (отримання страхових премій та здійснення страхових виплат)
21. Аудит страхових резервів.

ПРИКЛАД ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТУ

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Факультет економічний

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Спеціалізація _____

Семестр 9

Форма навчання денна, заочна

Рівень вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень): магістр

Навчальна дисципліна: «Аудит комерційної діяльності»

ЕКЗЕМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1*

1. Методика аудиту будівельних підприємств.

2. Аудит страхових резервів.

3. Практична частина:

3.1. Підприємство зібрало 18000 ц зерна пшениці ярої і 1400 ц зерновідходів, що містять зерно на рівні 35%. В результаті отримана побічна продукція - солома в кількості 1055000 грн.

Солому комісія оцінила за нормативними витратами на її заготівлю - 22400 грн.

Підприємство оцінило собівартість 1 ц зерна в розмірі 65,85 грн., А зерноотходов в розмірі 20,55 грн.

Потрібно перевірити правильність розрахунку собівартості 1 ц зерна і зерновідходів.

3.2. У договорі оренди земельного паю з Сидоровим А.С. орендна плата за рік встановлена в розмірі 2000 грн. За домовленістю з Сидоровим А.С. в рахунок орендної плати передають 300 кг покупного картоплі за закупівельною ціною 1,8 грн. в т.ч. ПДВ. Решту суми орендної плати виплачують готівкою.

Орендований земельний пай використовувався виключно для вирощування кукурудзи.

Сидорову готівкою підприємство виплатило 1460 грн. Потрібно перевірити правильність виплати.

Затверджено на засіданні кафедри статистики, обліку та аудиту
протокол № __ від «__» _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____ Оксана НЕСТЕРЕНКО
підпис

Екзаменатор _____ Тетяна СЛЮНІНА
підпис

* Кількість балів за кожне з питань відповіді: 1 - 10; 2 - 10; 3 – 20 (Рішення практичної задачі – по 10 балів.)

Критерії оцінок на іспиті:

Оцінювання знань студента проводиться за 4-бальною шкалою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно):

1. Для отримання оцінки “відмінно” студент повинен:

- укластися у встановлений строк підготовки відповіді;
- викласти теоретичний матеріал чітко, коротко, зв’язано й обґрунтовано;
- навести вірне рішення задач та тестів.

2. Для одержання оцінки “добре” студент повинен:

- укластися у встановлений строк підготовки відповіді;
- викласти теоретичний матеріал обґрунтовано й зв’язано;
- навести вірне рішення задач;
- можливі помилки при відповіді на тести.

3. Для отримання оцінки “задовільно” студент повинен:

- викладати теоретичний матеріал у доступній для розуміння формі;
- можливі помилки при розв’язанні задач та тестів.

4. Оцінку “незадовільно” отримують студенти, відповіді яких можуть бути оцінені нижче вимог, сформульованих у попередньому пункті.

Кожне завдання екзаменаційного білета оцінюється окремо. Загальна оцінка дорівнює середній арифметичній із суми оцінок кожного завдання. Якщо одна з оцінок «незадовільно», то загальна оцінка не може бути вищою за «задовільно».

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни “Аудит за міжнародними стандартами 2” визначається як загальна оцінка, яка враховує оцінки з кожного виду контролю (оцінки проміжного контролю за роботу протягом семестру та оцінка за результатами підсумкового екзамену).

У відповідності до набраних студентом балів за розділами оцінка знання матеріалу проводиться за 4-бальною системою та перераховується в систему оцінювання за шкалою ECTS згідно з Методикою переведення показників успішності знань студентів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
80-89	добре	
70-79		
60-69		
50-59	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано